

Kontraktformular for Bergen kommune v/Bymiljøetaten
Avtale om drift og skjøtsel av park- og landskapsanlegg i Årstad bydel

Mellom

.....

(heretter kalt Oppdragsgiver)

og

.....

(heretter kalt Leverandør)

Organisasjonsnr:.....

Innholdsfortegnelse

Kontraktformular for Bergen kommune v/Bymiljøetaten	Avtale om drift og skjøtsel av park- og landskapsanlegg i sone Sør-vest	1
1	Avtaleparter	7
2	Kontrakten	7
3	Definisjon	7
4	Kontraktsdokumenter	7
5	Kontraktens varighet	7
6	Kontraktarbeidet	7
6.1	Avvik i anleggene ved oppstart	8
7	Overdragelse av kontraktsforpliktelser	8
8	Partenes representanter	8
9	Personell	8
10	Byggemøter (NS 8406 pkt. 6)	8
11	Samarbeid og lojalitet	10
11.1	Taushetsplikt	10
11.2	Uttalelser til media	10
12	Elektronisk kontroll	10
13	Forbehold om bruk av sensorteknologi	10
14	Varsler og krav	10
15	Sikkerhetsstillelse	11
16	Forsikring	11
17	Leverandørens ytelse	11
17.1	Kvalitetssystem og kvalitetsplan	12
17.2	Internkontroll av helse, miljø og sikkerhet	12
17.3	Eksisterende kabler og ledninger	12
17.4	Arbeidsvarsling	12
17.5	Hindring av spredning av høyrisikoplanter på fremmedartlisten	12
17.5.1	Leverandørens systemer og rutiner for håndtering av fremmede arter	12
17.5.2	Utførende personells kunnskap om arbeid med fremmede arter	13
17.6	Universell tilgjengelighet	13
18	Bruk av underleverandør	13
19	Forhold på byggeplassen	13
20	Tidsfrister og samordning	14
21	Retten til å pålegge leverandøren endringer	14
22	Endringsarbeid der det ikke er gitt endringsordre	14

23	Leverandørens krav ved svikt mv. ved oppdragsgiverens medvirkning	15
24	Vederlagsjustering ved anvendelige enhetspriser (NS 8406 pkt. 22.2)	15
25	Vederlagsjustering når det ikke foreligger anvendelige enhetspriser	15
26	Indeksregulering	15
26.1	Tidspunkt for prisregulering	16
26.2	Beregning av prisendringer	16
26.3	Skifte av indeks	16
26.4	Virkning av prisregulering	16
27	Mengdekontroll	16
28	Fakturering og betaling	17
28.1	Elektronisk faktura	17
28.1.1	Fakturaformat og innhold	18
28.1.2	Feil i fakturaformat	18
29	Særlig om regningsarbeider	18
30	Forsinkelse	19
31	Dagmulkens størrelse (NS 8406 pkt. 26.3)	19
32	Mangel	21
32.1	Avviksgebyr ved mangel	21
32.2	Kontraktstridig utførelse	22
33	Krav til kjøretøy og maskiner benyttet i oppdragsutførelsen	22
33.1	Generelt	22
33.2	Miljøklasse	23
33.3	Fossilfritt drivstoff	23
33.4	Nullutslippskjøretøy, maskiner og utstyr	23
33.5	Klimabidrag	24
33.5.1	Rapportering ved bruk av klimabidrag	24
33.6	Dokumentasjon på at kravene er oppfylt	24
33.7	Forsinket levering av kjøretøy eller maskiner	25
33.8	Mislighold av kravene	25
34	Seriøsitetskrav	25
34.1	Utvidet skatteattest (RF-1507)	25
34.1.1	Definisjon	25
34.1.2	Krav til etterlevelse av skatteregler	26
34.1.3	Særlige krav til underleverandør(er)	26
34.1.4	Krav om ytterligere opplysninger	26
34.1.5	Sanksjoner for leverandør og underleverandør(er)	27

34.2 HMS kort	27
34.3 Krav om faglærte håndverkere	27
34.4 Internkontroll. Sikkerhet, helse og arbeidsmiljø (SHA)	27
34.5 Begrensning av antall ledd i leverandørkjeden	28
34.6 Bruk av enkeltpersonforetak	28
34.7 Krav om betaling til bank	28
34.8 Separate garderøber for kvinner og menn	28
34.9 Boforhold	28
34.10 Krav om bruk av system for oppfølging av seriøsitetskrav	28
34.10.1 Om systemet	28
34.10.2 Foretaksopplysninger	29
34.10.3 Mannskapsopplysninger	29
34.11 Krav om å innta tilsvarende bestemmelser i egne avtaler	29
34.12 Sanksjoner	29
34.13 Konsekvenser for senere konkurranser	30
35 Lønns- og arbeidsvilkår	30
35.1 Lønns og arbeidsvilkår - krav til leverandør og eventuelle underleverandører	30
35.2 Administrative bestemmelser for lønns- og arbeidsvilkår	30
35.2.1 Oppdragsgivers rett til å kreve dokumentasjon	30
35.2.2 Rett til å foreta annonserte og uannonserte kontroller	31
35.2.3 Taushetsplikt	31
35.2.4 Pålegg fra offentlige myndigheter	31
35.3 Sanksjoner	31
35.3.1 Dagbot	31
35.3.2 Heving	32
36 Krav om bruk av lærlinger	32
36.1 Lærlinger	32
36.1.1 Relevante utdanningsprogram	32
36.2 Dokumentasjon på at vilkåret er oppfylt	32
36.3 Rett til å foreta annonserte og uannonserte kontroller	33
36.4 Taushetsplikt	33
36.5 Sanksjoner	33
36.5.1 Utilstrekkelig oppfyllelse av krav om lærling	33
36.5.2 Dagbot ved manglende dokumentasjon på at lærlingekravet er oppfylt	33
36.5.3 Heving	33
36.6 Bortfall av vilkår om bruk av lærlinger	33

37	Krav om arbeidsinkludering	34
37.1	Definisjon	34
37.2	Omfang	34
37.3	Nærmere om utførelse	35
37.4	Kontaktpunkt hos NAV	35
37.5	Dokumentasjon på at vilkåret er oppfylt.....	35
37.5.1	HMSREG	35
37.6	Rett til å foreta annonserte og uannonserte kontroller	35
37.7	Taushetsplikt	35
37.8	Sanksjoner	36
37.8.1	Utilstrekkelig oppfyllelse av krav om arbeidsinkludering.....	36
37.8.2	Dagbot.....	36
37.8.3	Heving	36
37.9	Bortfall av vilkår om arbeidsinkludering	36
38	Ansvarlig forretningspraksis	36
38.1	Grunnleggende vilkår.....	36
38.1.1	Grunnleggende krav om åpenhet	37
39	Forankre ansvarlighet i retningslinjer og styringssystemer	37
39.1	Krav til grunnleggende nivå	37
39.2	Krav til forventet nivå	38
40	Videre forpliktelser i kontraktperioden	38
41	Konsekvenser ved brudd	39
42	 Vedlegg: Trinnvis forbedringsstige	40
42.1.1	Trinn 1: Forankre ansvarlighet i retningslinjer og styringssystemer (innen 3 mnd etter oppstart av kontrakt, med mindre annet er avtalt)	40
42.1.2	Trinn 2: Rutiner for gjennomføring av aktsomhetsvurderinger (innen 1 år etter oppstart av kontrakt, med mindre annet er avtalt)	41
42.1.3	Trinn 3: Risikovurdering (bør være igangsatt innen 1- 1,5 år etter oppstart av kontrakt)	42
42.1.4	Trinn 4: Kartlegging av nye leverandørkjeder (kan ikke allerede være kartlagt av leverandør) (bør være igangsatt innen 1- 1,5 år etter oppstart av kontrakt)	42
42.1.5	Trinn 5: Kommunikasjon og intern forbedring (bør være igangsatt innen 1,5 år etter oppstart av kontrakt)	42
42.1.6	Trinn 6: Gjennomføre kontroll (bør være igangsatt innen 2-4 år etter oppstart av kontrakt)	43
42.1.7	Trinn 7: Stanse, forebygge og redusere negativ påvirkning/skade	43

1 Avtaleparter

Avtalen gjelder partene som er oppgitt på førstesiden.

2 Kontrakten

Kontraktsforholdet reguleres av NS 8406:2009 med endringer og tilføyinger slik de fremkommer i dette kontraktformularet, samt spesielle kontraktbestemmelser.

3 Definisjon

Med henvising til NS 8406:2009, punkt 2 *Definisjon*:

Teksten utgår og erstattes av følgende:

Kontraktssum: Det opprinnelig avtalte vederlaget for leverandørens oppfyllelse av kontraktsforpliktelser, eksklusiv merverdiavgift. Til kontraktssummen inkluderes både arbeider hvor mengde er bestemt angitt, og arbeider der mengden er estimert. Videre inkluderes også det opprinnelige avtalte anslag over vederlag for ytelsen som skal avregnes etter enhetspriser. Den anslåtte ytelse for hele kontraktsperioden, 3 år, regnes med.

Byggherre: med byggherre menes oppdragsgiver.

Entreprenør: med entreprenør menes leverandør.

Dager: hvis ikke annet er spesifisert, menes kalenderdager.

4 Kontraktsdokumenter

Med henvising til NS 8406:2009, punkt 4 *Kontraktsdokumenter*:

Følgende rekkefølge gjelder for kontraktsdokumentene

1. Dette dokumentet
2. Konkurransesgrunnlaget
3. Mengdebeskrivelsen med tilhørende tegninger, kart og dokumenter
4. Leverandørens tilbud
5. NS 8406

5 Kontraktens varighet

Kontrakten gjelder i tre år regnet fra 1.5.2023. Deretter er det opsjon for oppdragsgiver på å forlenge kontrakten med ytterligere 2 år frem til 15.4.2028. Opsjon kan utløses i flere omganger, for eksempel 1 år av gangen.

Oppdragsgiver må senest påberope seg opsjon for forlengelse 3 måneder før ordinært kontraktutløp, eller senest 3 måneder før utløp av første opsjonsperiode.

6 Kontraktarbeidet

Leverandøren påtar seg å utføre følgende kontraktarbeid:

Skjøtsel, drift og vedlikehold av parker, grøntanlegg og lekeplasser i bydelen Årstad. Arbeider skal utføres i henhold til konkurransegrunnlagets vedlegg 5 - *mengdebeskrivelse Park Årstad*, som er beskrevet etter NS 3420 Z:20122, ZJ:20122, og ZK:2022, samt øvrige vedlegg.

6.1 Avvik i anleggene ved oppstart

Anleggene overtas til drift i den tilstanden de er beskrevet i vedlegg 5 - *mengdebeskrivelse Park Årstad*. Leverandør må skriftlig melde eventuelle avvik mellom oppdragsgivers beskrivelse og anleggenes faktiske tilstand til oppdragsgiver senest 3 måneder etter kontraktsoppstart.

Dersom leverandør ikke melder ifra om avvik innen denne fristen, vil leverandør tape alle krav som utspringer fra avviket.

7 Overdragelse av kontraktsforpliktelser

Leverandør kan ikke overdra sine forpliktelser etter kontrakten uten at oppdragsgiver har samtykket skriftlig på forhånd.

Oppdragsgiver kan fritt overdra sine forpliktelser til andre virksomheter i Bergen kommune. Oppdragsgiver kan kun overdra sine forpliktelser til andre enn virksomheter i Bergen kommune med skriftlig samtykke fra leverandør.

8 Partenes representanter

Med henvisning til NS 8406:2009, punkt 5 *Partenes representanter*:

- Siste setning utgår og erstattes med følgende bestemmelse:
Ved endringer i representanter, skal den annen part informeres skriftlig umiddelbart. Partene har en gjensidig plikt til å informere om bytte av representanter, enten det er midlertidig eller permanent.
- Som nye avsnitt gjelder:
Partene kan ikke forplikte hverandre overfor tredjemann uten særskilt fullmakt.

9 Personell

Leverandør skal informere oppdragsgiver om utpeking, utskifting eller forflytting av personer som er tillagt viktige funksjoner i kontraktsarbeidet.

Oppdragsgiver kan, hvis det foreligger saklig grunn, nekte leverandør å benytte angitte personer i de aktuelle stillingene eller be om at personene blir skiftet ut. Omkostningene ved dette skal bæres av leverandøren.

Leverandør skal på egen bekostning sørge for utskifting av personell som opptrer på klanderverdig måte eller viser seg uegnet til å utføre sine arbeidsoppgaver.

10 Byggemøter (NS 8406 pkt. 6)

Med henvisning til NS 8406:2009, punkt 6 Byggemøter:

Første ledd utgår og erstattes med følgende:

- Driftsmøter avholdes minimum månedlig, eller oftere ved behov. Partene skal dekke sine egne kostnader ved alle møter og befaringer tilknyttet kontrakten.

De som deltar på driftsmøtene, må ha den nødvendige fullmakten på vegne av sin part til å ta bindende avgjørelser.

Oppdragsgiver skriver referat.

- Følgende tilføyes:

Følgende møtestruktur gjelder for kontrakten. Oppdragsgiver innkaller:

Møte	Formål	Frekvens	Innhold
Kontraktsmøte	Tilrettelegge for oppstart av kontrakts-arbeidet	Før kontraktsinngåelse	Gjennomgå kontrakt, etablere samarbeidsklime og etablere rutiner som angitt i kontrakten
Oppstartsmøte	Tilrettelegge for oppstart av kontrakts-arbeidet	Etter kontrakts-inngåelse, ved oppstart av arbeidene	Gjennomgå kontrakt, etablere samarbeidsklime og etablere rutiner som angitt i kontrakten
Oppstarts-befaring	Leverandør gjør seg kjent i anleggene sammen med oppdragsgiver	Ved oppstart av kontrakt.	• Avklaringer • Kritiske punkter i kontrakten
Driftsmøte	Styring av kontrakts-arbeidet	Minimum månedlig	Referat fra forrige møte Status for foregående periode HMS – rapportering Dokumentasjon av kvalitet – Avvik (egenkontroll) Hendelsesrapport Økonomi: Faktura, Reguleringer, tillegg Rapport fra stikkprøvekontroll Plan for neste periode Ressurser (egne / innleide) Oppfølgingssaker / eventuelt
Evalueringsmøte - årlig	Evaluerer avsluttet kontraktsår	Høsten	Økonomisk rapportering Totalvurdering av årets virksomhet Forbedringer og endringer Evaluerings skjema
Overtagelse	Avslutte kontrakt	Avslutning av kontraktsperiode	Overtakelsesbefaring Overtagelsesprotokoll

11 Samarbeid og lojalitet

Kontrakten skal sikre effektive ytelser fra leverandøren, samt optimal bruk av de økonomiske midlene som Oppdragsgiver har avsatt til gjennomføring av kontrakten. Arbeidet skal utføres på en samarbeidsorientert måte. Leverandør skal yte god og profesjonell service overfor brukere, naboer trafikanter med videre.

Det forventes at leverandøren samarbeider med oppdragsgiver i arbeidet med videreutvikling og forbedring av anleggene som omfattes av kontrakten. Et viktig moment i dette er tilbakemelding og forslag til konkrete tiltak fra leverandøren.

11.1 Taushetsplikt

Informasjon om den annen part eller den annen parts virksomhet som partene blir kjent med i tilknytning til Avtalen, skal ikke gjøres tilgjengelig for utenforstående uten skriftlig samtykke fra den annen part. Partene skal ta nødvendige forholdsregler for å sikre at uvedkommende ikke får innsyn i taushetsbelagt informasjon.

Taushetsplikten er ikke til hinder for at opplysningene brukes når de er alminnelig kjent eller er tilgjengelig andre steder uten at dette skyldes urettmessig opptreden av avtaleparten eller tredjemann.

Taushetsplikten gjelder ikke når opplysningsplikt følger av lov eller beslutning av domstol.

Taushetsplikten gjelder også etter at kontrakten er opphørt.

11.2 Uttalelser til media

Leverandøren skal kun etter avtale med oppdragsgiver uttale seg til media (TV, radio, aviser med mer) om forhold som vedrører kontrakten eller området som dekkes av kontrakten. Normalt skal slik kontakt ivaretas av oppdragsgiver.

12 Elektronisk kontroll

Oppdragsgiver forbeholder seg retten til å pålegge leverandøren bruk av elektronisk logging av oppgaver omfattet av kontrakten, som kan utføres med nettbrett, mobil eller lignende. Leverandør må selv stå for innkjøp av nettbrett, mobil eller lignende. Oppdragsgiver står for innkjøp av systemet for logging.

13 Forbehold om bruk av sensorteknologi

Oppdragsgiver kan når som helst innføre sensorteknologi og/eller annen teknologi til bruk for oppfølging og kontroll av Leverandørs ytelser under kontrakten. Oppdragsgiver skal dekke alle kostnader til innkjøp og drift av sensorene og nødvendige tilhørende systemer. Leverandør skal lojalt medvirke til at sensorteknologi kan tas i bruk av Oppdragsgiver.

14 Varsler og krav

Med henvisning til NS 8406:2009, punkt 7 *Varsler og krav*:

- Siste setning utgår og erstattes av følgende bestemmelse:

Varsler og krav skal gis ved e-post og oppdragsgivers digitale samhandlingsrom (per dags dato Sharepoint). Når varsler og krav legges inn i samhandlingsrommet, skal det også sendes e-post

om hvor i samhandlingsrommet varselet eller kravet ligger. E-posten skal sendes til partens representant oppgitt i pkt. 8, med kopi til seksjonsleder. Nærmere detaljer avklares i kontraktsmøtet.

Det følgende tilføyes:

Krav må utformes skriftlig på eget skjema, med minimum følgende informasjon:

- Klar og entydig beskrivelse av kravet
- Kravets økonomiske og fremdriftsrelaterte konsekvens

15 Sikkerhetsstillelse

Med henvisning til NS 8406:2009, punkt 8 *Sikkerhetsstillelse*:

Teksten utgår og erstattes med følgende:

Leverandøren skal stille sikkerhet for sine kontraktsforpliktelser med 5 % av kontraktssummen.

Sikkerhet skal stilles i form av selvskyldnergaranti fra norsk bank eller forsikringsselskap som driver virksomhet i Norge etter konsesjon gitt av norske myndigheter.

Leverandøren skal uoppfordret fremlegge garantien senest 14 dager før kontraktarbeidenes oppstart.

Garantien skal gjelde i hele utførelsestiden, herunder avtalt forlengelse. I alle tilfeller skal garantien gjelde i 3 måneder etter kontraktarbeidets avslutning.

Garantisten skal stille garanti i henhold til Standard Norges «Blankett 8406 Formular for leverandørs sikkerhetsstillelse i utførelsestiden og reklamasjonstiden». Ved avtalt forlengelse skal leverandør uoppfordret fremlegge garantien senest 14 dager før forlengelsesperioden inntreffer.

Oppdragsgiver skal ikke stille sikkerhet.

16 Forsikring

Med henvisning til NS 8406:2009, punkt 9 *Forsikring*:

Det følgende tilføyes.

Leverandør plikter å holde sine arbeidere forsikret i hele kontraktsperioden inklusiv eventuelle forlengelser.

Leverandør skal uoppfordret fremlegge forsikringen senest 14 dager før kontraktarbeidenes oppstart.

Oppdragsgiver skal uoppfordret oppdateres med kopi av endringer og fornyelse av forsikringsbevis.

17 Leverandørens ytelse

Med henvisning til NS 8406:2009, punkt 11 *Entreprenørens ytelse*:

Følgende nye avsnitt skal legges til:

Leverandør skal utføre hvert enkelt oppdrag tilknyttet kontrakten rasjonelt og med god faglig standard. Leverandør skal ivareta oppdragsgivers interesser og opplyse om vesentlige forhold ved

tjenesten og oppdraget som leverandør måtte kjenne til, og som oppdragsgiver har grunn til å regne med å få melding om.

17.1 Kvalitetssystem og kvalitetsplan

Leverandør er forpliktet til å ha rutiner som sikrer kvaliteten ved oppfyllelse av kontraktsforpliktelsene. Leverandør skal ha et dokumentert og iverksatt kvalitetssystem, samt utarbeidet kvalitetsplan for kontraktens gjennomføring. Kvalitetsplanen skal lages spesielt for den aktuelle kontrakten, og skal foreligge før oppstart av arbeidene samt vedlikeholdes gjennom kontraktsperioden. Kvalitetsplanen skal godkjennes av oppdragsgiver.

Kvalitetssystemet med planer skal gi oppdragsgiver tilstrekkelig grunnlag for å vurdere om kontraktens krav vil bli overholdt.

Kvalitetssystemet skal bestå av:

- Kvalitetsplan med kontrollplaner og sjekklister
- et system for dokumentasjon av oppfyllelse av kontraktens krav og eventuelle avvik

17.2 Internkontroll av helse, miljø og sikkerhet

For å sikre at leverandør til enhver tid overholder krav til lov, forskrift og offentlige vedtak, er han forpliktet til å utøve internkontroll i samsvar med det til enhver tid gjeldende regelverk. Leverandør skal fortløpende gjennomgå sin internkontroll for å sikre at den fungerer som forutsatt. På forespørsel fra oppdragsgiver skal det gis skriftlig rapport som dokumenterer at dette er utført.

17.3 Eksisterende kabler og ledninger

Det er leverandørens fulle ansvar å få påvist nøyaktig beliggenhet av kabler og ledninger for utførelse av kontraktsarbeidet. Likeledes er det leverandørens fulle ansvar å sikre alle kabler og ledninger forsvarlig.

17.4 Arbeidsvarsling

Arbeidsvarsling utføres i overensstemmelse med Vegdirektoratets håndbok N301 «Arbeid på og ved veg». Personell som dirigerer trafikk forbi arbeidsstedet skal benytte vernejakke som oppfyller fastsatte krav til synlighet/refleksjon. Arbeidsvarslingsplan skal utarbeides av leverandøren og godkjennes av vegmyndighet.

Kopi av godkjent varslingsplan sendes til oppdragsgiver.

Arbeidet skal foregå på en slik måte at trafikken forbi arbeidsområdet blir opprettholdt. Eventuell stengning skal skje etter samtykke fra oppdragsgiver.

17.5 Hindring av spredning av høyrisikoplanter på fremmedartlisten

17.5.1 Leverandørens systemer og rutiner for håndtering av fremmede arter

Leverandør skal ha systemer og rutiner for håndtering av fremmede arter. Dette skal minimum inneholde:

- Rutinebeskrivelse av håndtering og rengjøring av utstyr som har vært i kontakt med fremmede, skadelige plantearter, samt jordmasser o.l.

- Rutinebeskrivelse for håndtering av planterester og jordmasser ved transportering og deponering/lagring.

Oppdragsgiver kan når som helst kreve å dokumentasjon på at de ovennevnte punkter er ivaretatt.

17.5.2 Utførende personells kunnskap om arbeid med fremmede arter

Personell som utfører arbeid med fremmede arter, må ha dokumentert kunnskap om hvordan håndtering av slike arter skal utføres.

Oppdragsgiver kan når som helst kreve dokumentasjon på at dette punktet er ivaretatt.

Dokumentasjon på at kravet er oppfylt kan være: kursbevis, diplomer og lignende, eventuelt egenerklæring om intern opplæring av personell i bedriften. Det skal fremkomme i egenerklæringen hva opplæringen har bestått i, evt. legge ved kursbeskrivelse.

17.6 Universell tilgjengelighet

Det er ønskelig at anleggene er så universelt tilgjengelig som mulig, og retningslinjene i "Veiledning til del ZZ i NS 3420-Z om universell utforming ved skjøtsel og drift av park- og landskapsområder" skal derfor følges så langt det er mulig.

18 Bruk av underleverandør

Med henvising til NS 8406:2009, punkt 12 *Bruk av underentreprenør*:

Følgende tilføyes:

- Hovedleverandørens egne ansatte (ledelse + egne timelønne) skal uansett utgjøre minst 25 % av antall årsverk. Person(er) med det overordnede daglige administrative ansvaret og gjennomføringsansvar for kontrakten skal være ansatt hos hovedleverandør.

Godkjente underleverandører:

Fylles ut ved kontraktsinngåelse

19 Forhold på byggeplassen

Med henvising til NS 8406:2009, punkt 13 *Forhold på byggeplassen*:

Det følgende tilføyes:

- Leverandør skal for egen kostnad i rett tid innhente, opprettholde og dokumentere informasjon, godkjenninger og tillatelser som er nødvendig for utførelsen av kontraktsarbeidet og som må eller kan innhentes i leverandørs navn. Oppdragsgiver skal på leverandørs anmodning yte nødvendig medvirkning i denne forbindelse.
- Oppdragsgiver skal for egen kostnad i rett tid innhente og opprettholde annen informasjon, godkjenninger og tillatelser.
- Leverandør skal varsle oppdragsgiver om behovet for slik informasjon, godkjenninger og tillatelser og ellers hjelpe til med å innhente slik informasjon, godkjenninger og tillatelser. Leverandør skal gi oppdragsgiver informasjon om kontraktsarbeidet, om firmaet og eventuelt underleverandører som oppdragsgiver på ordinært vis er forpliktet til å gi myndighetene.

20 Tidsfrister og samordning

Med henvising til NS 8406:2009, punkt 17 *Tidsfrister og samordning*:

Følgende avsnitt tilføyes:

Frister som fremgår av NS 3420-ZJ:2022 og ZK:2022 i vedlegg 5 - *mengdebeskrivelse Park Årstad* skal følges.

For regningsarbeider gjelder følgende frister:

Dersom arbeidet ikke krever arbeidsvarsling, er det frist om fysisk oppstart innen 10 kalenderdager etter mottatt bestilling, eller etter frist oppgitt ved bestilling.

Dersom arbeidet krever vedtak om arbeidsvarsling, skal arbeidet være igangsatt senest 5 kalenderdager etter mottatt godkjenning. Arbeidet skal gjennomføres uten ugrunnet opphold.

Dersom arbeidet ikke er igangsatt i henhold til fristene, har oppdragsgiver rett til å sette bort arbeidet til andre.

Leverandør skal skriftlig varsle oppdragsgiver ved ferdigstillelse av det enkelte oppdrag.

21 Retten til å pålegge leverandøren endringer

Med henvising til NS 8406:2009, punkt 19.1 *Retten til å pålegge leverandøren endringer*:

Tredje ledd siste setning utgår og erstattes med følgende:

Oppdragsgiver kan ikke pålegge leverandøren endringer utover 20 % netto tillegg til kontraktssummen.

Dersom det i løpet av kontraktperioden oppdages feil i de oppgitte mengder i Hovedbestillingen i vedlegg 5 – *mengdebeskrivelse Park Årstad* på mer enn 10 % pr. post, kan begge parter kreve forhandling om regulering av dette avviket som overstiger 10 % opp eller ned.

Endringer av kontraktsomfanget for øvrig vil bli regulert etter oppmålt/teoretisk beregnet mengde og kontraktens enhetspriser. Dersom enhetspriser ikke foreligger, vil leverandør få mulighet til å prise dette.

Siste ledd utgår og erstattes med følgende:

Leverandør skal innen 3 uker varsle oppdragsgiveren om sitt krav på justering av vederlaget og tidsfrister som følge av endringen.

22 Endringsarbeid der det ikke er gitt endringsordre

Med henvising til NS 8406:2009, punkt 19.3 *Endringsarbeid der det ikke er gitt endringsordre*:

Andre ledd første setning utgår og erstattes med følgende:

Mener leverandøren at ovennevnte inneholder en endring, skal han før arbeidets oppstart varsle oppdragsgiveren dersom han vil påberope dette og senest innen 3 uker. Gjør han ikke dette, vil leverandøren tape kravet.

Tredje ledd første setning utgår og erstattes med følgende:

Når oppdragsgiveren mottar varsel etter denne bestemmelsen, skal han innen 3 uker enten utstede endringsordre eller avslå leverandørens krav.

Siste ledd utgår.

23 Leverandørens krav ved svikt mv. ved oppdragsgiverens medvirkning

Med henvising til NS 8406:2009, punkt 19.4 *Leverandørens krav ved svikt mv. ved oppdragsgiverens medvirkning*:

Ledd to og tre utgår og erstattes med følgende:

Leverandøren skal innen 3 uker varsle oppdragsgiveren om sitt krav på vederlagsjustering eller fristforlengelse etter dette punkt. Gjør ikke leverandøren dette innen fristutløp, tapes kravet.

Oppdragsgiveren skal inne 3 uker ta stilling til leverandørens krav. Gjør ikke oppdragsgiver dette innen fristutløp, anses leverandørens krav som godkjent.

24 Vederlagsjustering ved anvendelige enhetspriser (NS 8406 pkt. 22.2)

Med henvising til NS 8406:2009, punkt 22.2 *Vederlagsjustering ved anvendelige enhetspriser*:

De to siste ledd i bestemmelsen utgår og erstattes med følgende:

Den parten som vil gjøre krav på justering av enhetsprisene, skal varsle den andre parten innen 3 uker etter at det foreligger forhold som gir grunnlag for slik justering. Unnlater han dette, har han bare krav på slik justering av enhetsprisen som den andre parten måtte forstå at forholdet ville føre til.

Den parten som mottar varsel om justering, skal svare innen 3 uker. Dersom det ikke svares innen fristen, mister parten sine innsigelser mot kravet.

25 Vederlagsjustering når det ikke foreligger anvendelige enhetspriser

Med henvising til NS 8406:2009, punkt 22.3 *Vederlagsjustering når det ikke foreligger anvendelige enhetspriser*:

Tredje ledd utgår og erstattes med følgende:

Oppdragsgiveren skal innen 3 uker ta stilling til leverandørens varsel etter annet ledd.

Siste ledd utgår og erstattes med følgende:

Oppdragsgiveren skal ta stilling til tilbudet innen 3 uker.

26 Indeksregulering

Med henvising til NS 8406:2009, punkt 23.1 *Indeksregulering*:

Teksten utgår og erstattes av følgende:

Prisene i denne avtalen kan kreves regulert årlig av begge parter.

Prisregulering må kreves med minimum 30 dagers skriftlig varsel forut for prisreguleringstidspunktet angitt i eget punkt nedenfor. Den part som krever prisregulering er ansvarlig for å sende varsel, samt utarbeide grunnlaget for prisreguleringen.

Krav om prisregulering ansees godtatt med mindre innsigelser er fremmet innen 7 dager før reguleringstidspunktet, forutsatt at kravet er sendt innen fristene angitt ovenfor.

Dersom prisregulering ikke kreves innen angitte frister, bortfaller ikke retten til å kreve prisregulering. For krav sendt etter fristene angitt ovenfor kan nye priser tidligst gjøres gjeldende 30 kalenderdager etter at varsel om prisregulering er mottatt. Opprinnelig reguleringstidspunkt legges til grunn for utregning av nye priser, herunder nivå for relevant indeks. Neste års reguleringstidspunkt forskyves ikke i slike tilfeller.

26.1 Tidspunkt for prisregulering

Første regulering kan skje 1. januar 2024, hvor indeks for november 2023 skal legges til grunn. Deretter reguleres prisene hver januar basert på november i året før.

Utgangsindeksen er den som gjelder ved tilbudsinnlevering.

26.2 Beregning av prisendringer

Prisene skal reguleres på bakgrunn av følgende indeks:

11117: Konsumprisindeks for varer og tjenester, etter leveringssektor (2015=100)

Leveringssektor: Tjenester hvor arbeidskraft dominerer.

Prisregulering skjer etter følgende formel:

Prisendring i prosent: $(i1-i0/i1) \times 100$

i0 = Startpunkt for prisregulering, det vil si indeks på tidspunktet for tilbudsfrist [hentet fra Merrell]

i1 = Indeks tilgjengelig på varslingstidspunkt

26.3 Skifte av indeks

Dersom innholdet i aktuell indekser endres eller dersom aktuell indeks ikke lenger er tilgjengelig eller oppdatert, skal partene avtale ny relevant indeks som skal ligge til grunn for prisreguleringen.

Ny relevant indeks skal avtales på bakgrunn av råd fra SSB eller evt. annen utgiver av den aktuelle indeksen som skal erstattes.

26.4 Virkning av prisregulering

Prisreguleringen får virkning for alle avrop foretatt på eller etter dato for prisregulering.

Alle avrop foretatt før dagen prisreguleringen tar til å gjelde skal leveres til prisen som gjaldt på avropstidspunktet. Dette selv om levering skal skje etter tidspunktet for ny prisregulering.

27 Mengdekontroll

Med henvisning til NS 8406:2009, punkt 23.2 *Mengdekontroll*:

Teksten utgår og erstattes med følgende:

Leverandøren skal ikke foreta mengdekontroll.

Leverandøren skal varsle oppdragsgiver så snart som mulig etter at det er oppdaget avvik mellom mengdene i beskrivelsen og faktiske mengder.

28 Fakturering og betaling

Med henvisning til NS 8406:2009, punkt 23.3 *Fakturering og betaling*:

Teksten utgår og erstattes med følgende:

Er ikke annet avtalt, kan leverandøren etter hvert som utførelsen skjer, kreve månedlige avdrag på grunnlag av utført arbeid.

Spesifisert avdragsfaktura skal sendes hver måned. Utført arbeid må faktureres i samme regnskapsår.

Målinger og påvisninger som er nødvendige for å beregne avdrag og fakturagrunnlag for øvrig, skal foretas av leverandøren. Oppdragsgiver har rett til å delta, og skal ha varsel i rimelig tid fra leverandøren.

Leverandøren skal fortløpende levere målebrev med nødvendige beregninger, skisser mv som dokumentasjon på at det utførte er i samsvar med det som faktureres. Nødvendig fakturagrunnlag slik som timelister, målinger mv skal medfølge og være attestert iht. avtalt prosedyre.

For de deler av utførelsen som leverandøren ikke kan dokumentere i form av kontrollmåling/målebrev eller lignende, kan leverandør bare kreve oppgjør for det Oppdragsgiver må forstå har medgått.

Betaling av avdrag innebærer ingen godkjenning av grunnlaget for vedkommende faktura.

Endringsarbeider og regningsarbeider faktureres i egne fakturaer når de er ferdigstilt. Kravene faktureres fullt ut. Til faktura for regningsarbeider skal det vedlegges timelister. Timelistene skal være attestert hos leverandør.

Regningsarbeider som foregår over flere måneder skal faktureres etter medgått hver måned, men endelig oversikt over alt arbeid for det aktuelle arbeidet skal leveres/faktureres ved avslutning av arbeidet.

Oppdragsgiveren plikter å betale innen 30 dager etter at han har mottatt faktura. Ved forsinket betaling betales forsinkelsesrente i henhold til lov av 17. Desember 1976 nr. 100 om renter ved forsinket betaling.

Er det påløpt dagmulkt, eller har oppdragsgiver andre krav som følge av leverandørens kontraktbrudd, kan oppdragsgiver holde tilbake så mye av betalingen at dette dekker det spesifiserte kravet.

28.1 Elektronisk faktura

Leverandøren skal levere elektronisk faktura til Bergen kommune på Elektronisk handelsformat(EHF). Nærmere beskrivelse finnes

her:<https://www.bergen.kommune.no/tjenestetilbud/naring/handel-og-service/offentlig-innkjop/elektronisk-faktura-til-bergen-kommune>

Les om elektronisk handelsformat på disse nettsidene:

[Information om elektronisk faktura](#)

[Komme i gang med e-faktura](#)

[Takler økonomisystemet ditt standarden?](#)

[Oversikt over fakturasystemer og enkle webportaler som kan levere EHF](#)

[Forskrift om IT-standarder i offentlig forvaltning](#)

28.1.1 Fakturaformat og innhold

- Organisasjonsnummer til Bergen kommune må være angitt. Bergen kommune er registrert med følgende organisasjonsnummer i ELMA: 964 338 531.
- Elektronisk faktura skal merkes med bestillers navn og fakturabehandlers ressursnummer. Ressursnummeret består av 5 eller 6 siffer, og skal legges i feltet «Party.Contact.identifier». Det er kun ressursnummeret med numeriske tall som skal være i dette feltet. Bestillers navn skal legges i feltet «party.contact.name»
- Kontraktsnummer skal inkluderes i faktura i tråd med https://test-vefa.difi.no/ehf/guide/invoice-and-creditnote/2.0/no/#_kontraktsnummer.
- Kreditnota skal ha oppdragsgivers ressursnummer eller ordrenummer i feltet Party.Contact.Identifier og feltet OrderReference skal være tomt.
- Det skal være minst 10 års intervall hvis leverandør gjenbruker fakturanummer.

28.1.2 Feil i fakturaformat

Fakturaer som ikke har det innhold som fremgår av avsnittet *Fakturaformat og innhold* ansees som ikke mottatt. Betalingsfrist løper først fra den dato korrekt faktura er mottatt. Kreditnota skal i slike tilfeller ikke utstedes/sendes.

29 Særlig om regningsarbeider

Med henvisning til NS 8406:2009, punkt 23.4 *Særlig om regningsarbeider*:

Det følgende tilføyes

Forbehold fra oppdragsgiver: Oppdragsgiver gjør oppmerksom på at prosjektarbeid som forventes å overstige kr 100 000 eks mva vil kunne bli gjennomført som egen konkurranse i henhold til anskaffelsesregelverket.

Første ledd utgår og erstattes med følgende:

Regningsarbeider gjøres opp etter faktisk medgåtte timer for mannskap og maskiner etter timeprisene som fremgår av konkurransegrunnlagets vedlegg 5 – *mengdebeskrivelse Park Årstad*.

Timeprisen for mannskap skal være inkludert bil og transport, samt nødvendig småutstyr og redskaper for jobbene.

Timeprisen inkluderer alle leverandørens samlede utgifter og påslag, herunder, men ikke begrenset til:

- planlegging,
- rapportering,
- koordinering,
- sentral og lokal administrasjon,
- fakturering,
- Arbeidsmannskilt (skilt 110 vegarbeid)

- bompenger
- parkering

Det betales bare for effektive timer med avrunding til 0,5 time. Det betales ikke for ventetid, lunsj, transport, maskinstell og reparasjon.

Alle timepriser på maskiner er inkludert fører. Det betales bare for de timer maskinen har vært i direkte aktivitet på anlegget (eksklusiv ventetid, maskinstell, reparasjon mv.) med avrunding til 0,5 time.

Maskiner som benyttes, men som ikke er prissatt, avregnes etter den pris som er oppgitt på den maskin som ligner mest, eventuelt med en middelvei mellom priser for lignende maskiner på listen.

Tillegg for eventuelt overtidsarbeid skal godkjennes av oppdragsgiver på forhånd.

Regningsarbeider skal drives rasjonelt og forsvarlig.

NS 8406 pkt. 23.4 andre ledd utgår og erstattes med følgende:

Arbeider som utføres etter regning skal kun utføres etter at oppdragsgiver har mottatt skriftlig prisoverslag/estimat, og skriftlig akseptert dette, med mindre annet er avtalt. Regningsarbeider skal kun påbegynnes etter skriftlig bestilling fra oppdragsgiver. Dette gjelder ikke ved alvorlige hendelser som må rettes umiddelbart, for eksempel A-feil på lekeplasser eller felling av trær eller grener som utgjør fare for liv og helse. Leverandøren skal da så raskt som mulig sende oppdragsgiver et skriftlig overslag over hva arbeidene vil koste, men skal ikke vente på oppdragsgivers skriftlige aksept før arbeidene utføres.

Leverandøren skal innen rimelig tid skriftlig varsle oppdragsgiveren dersom det er grunn til å tro at det vil bli vesentlig overskridelser av kostnadsoverslaget.

30 Forsinkelse

Med henvisning til NS 8406:2009, punkt 26 *Forsinkelse*:

Teksten utgår og erstattes av følgende:

Ved forsinkelse begynner dagmulkt å løpe automatisk.

Leverandøren skal betale dagmulkt på 1,5 % eksklusive merverdiavgift, minimum kr. 1.000,- per hverdag av prisen av prisposten for arbeidet som er forsinket. For regningsarbeider regnes dagmulkten av estimert kostnad for det totale arbeidet for det enkelte oppdrag.

Dersom forsinket arbeid skulle vært utført på søndager, helligdager eller offentlige høytidsdager, skal det svares dagmulkt også for søndager, helligdager eller offentlige høytidsdager.

Oppdragsgiver kan ikke kreve erstatning i stedet for dagmulkt ved overskridelse av dagmulktbelagte frister, med mindre det foreligger forsett eller grov uaktsomhet.

31 Dagmulkens størrelse (NS 8406 pkt. 26.3)

Med henvisning til NS 8406:2009, punkt 26.3 *Dagmulkens størrelse*:

Det følgende tilføyes:

For enkelte poster gjelder egne dagmulker ved forsinkelse:

Aktiviteter	Avvik	Satser
ZK5.2499A Bekkeinntak og bekk med rister	Høst, innen 1.november	NOK 500 pr. Bekkeinntak og bekk med rister per uke Dagmulkt løper frem til oppdragsgiver har fått skriftlig rapport på at oppgaven er utført.
ZK5.2444A Sandfangskum med rist	Høst, innen 1.november	NOK 500 pr. Sandfangskum med rist per uke Dagmulkt løper frem til oppdragsgiver har fått skriftlig rapport på at oppgaven er utført.
ZK5.2447A Drensrenne med rist	Høst, innen 1.november	NOK 500 pr. Drensrenne med rist per per uke Dagmulkt løper frem til oppdragsgiver har fått skriftlig rapport på at oppgaven er utført.
ZK5.2446A Åpen drensrenne	Høst, innen 1.november	NOK 500 pr. Åpne drensrenne per uke Dagmulkt løper frem til oppdragsgiver har fått skriftlig rapport på at oppgaven er utført.
ZK5.2443A Overvannsanlegg	Høst, innen 1.november	NOK 500 pr. Overvannsanlegg per uke Dagmulkt løper frem til oppdragsgiver har fått skriftlig rapport på at oppgaven er utført.
ZK5.31133A Kanal (kunstig)	Høst, innen 1.november	NOK 500 pr. kanal per uke Dagmulkt løper frem til oppdragsgiver har fått skriftlig rapport på at oppgaven er utført.
Manglende Ettersynspatruljerapport	Skal leveres månedlig	trekk tilsvarende postens enhetspris + en bot på kr. 15 000,- pr måned
Manglende rapporter i henhold til avtale	I henhold til tidsfrister oppgitt i vedlegg 5 – <i>mengdebeskrivelse Park Årstad</i>	NOK 10 000 pr. Uke frem til mottatt rapport
Forsinket ferdigstilling av regningsarbeid		NOK 2.000 pr. dag etter avtalt ferdigstillingsdato.

Med forsinkelse regnes også søndager, helligdager eller offentlige høytidsdager.

Dagmulkt slutter å løpe når det forsinkede arbeidet som skal utføres innen tidsfristen er tilfredsstillende utført.

Valg av dagmulkt skal ikke være til hinder for at oppdragsgiver i tillegg krever erstatning for å få dekket tap som viser seg å bli større enn det som dekkes av dagmulkten. Betalt dagmulkt skal gå til fradrag i erstatningen i den utstrekning den gjelder samme forhold.

Dagmulkt trekkes fra den månedlige fakturaen eller fakturaen for det enkelte regningsarbeid.

32 Mangel

Med henvisning til NS 8406:2009, punkt 27.1 *Mangel*:

Teksten utgår og erstattes med følgende:

Det foreligger mangel dersom kontraktarbeidet ved ferdigstillelse avviker fra det som er avtalt, og dette skyldes forhold leverandøren svarer for. Det samme gjelder dersom kontraktsarbeidet i driftsperioden ikke oppfyller de krav oppdragsgiver har etter kontrakten.

Som mangel regnes også skade på kontraktarbeidet som oppstår etter ferdigstillelse, og som er en nærliggende og påregnelig følge av den opprinnelige mangelen.

32.1 Avviksgebyr ved mangel

For følgende mangler gjelder egne avviksgebyr:

Aktivitet	Avvik	Avviksgebyr
ZK8.62 Manglende tømning av avfallsbeholdere (avfallsbeholdere, dypavfallsbeholdere og avfallsbeholdere for brannfarlig avfall).	Avfallsbeholderne skal alltid ha plass til avfall. De må tømmes før beholderne flyter over, før det begynner å lukte og så mange ganger som nødvendig i løpet av et døgn for å opprettholde denne kvaliteten. Alle avfallsbeholdere må holde beskrevet kvalitet hver dag, inkludert lørdager og søndager og andre helligdager. Det skal være mulig for folk å benytte seg av avfallsbeholderne til enhver tid gjennom hele døgnet.	Avviksgebyr utgjør 1000 kr pr beholder pr dag. Avviksgebyr løper fra det tidspunkt avviket registreres hos oppdragsgiver.
ZK2.1 og 2.2	skjøtsel av plen og grasbakke	Per anlegg per dag 1000,-. Avviksgebyr løper fra det tidspunkt avviket registreres hos oppdragsgiver.
ZK2.4111111A Staudefelt ZK2.61211111A Rabattroser ZK2.61231111A Klatreroser ZK2.511261111A Buskroser	Skal være i henhold til beskrevet kvalitet, ref. Vedlegg 5 – <i>mengdebeskrivelse Park Årstad</i> .	Avviksgebyr utgjør 1000,- NOK per bed per anlegg. Gebyret iverksettes når avviket registreres hos oppdragsgiver.

Bruk av underleverandør som ikke er registrert i HMSREG	Underleverandører skal alltid være registrert og godkjent i HMSREG før bruk	Avviksgebyr utgjør 20 000,-
Bruk av kjøretøy som ikke oppfyller miljøkrav		Avviksgebyr utgjør 15 000,- NOK per gang det oppdages kjøretøy som ikke oppfyller krav
Manglende UVE rapport	Skal leveres ukentlig, påfølgende mandag innen kl. 15:00	NOK 10 000,- pr uke.

Avviksgebyrene kan iverksettes av oppdragsgiver umiddelbart når mangelen registreres, og løper fra den første dagen mangelen forelå.

Avviksgebyr løper til forholdet er utbedret.

Valg av avviksgebyr skal ikke være til hinder for at oppdragsgiver i tillegg krever erstatning for å få dekket tap som viser seg å bli større enn det som dekkes av avviksgebyret. Betalt avviksgebyr skal gå til fradrag i erstatningen i den utstrekning den gjelder samme forhold.

Denne bestemmelsen om avviksgebyret vil gjelde i tillegg til NS 8406 punkt 27.2 og 27.3.

Avviksgebyret kan trekkes fra den månedlige fakturaen eller fakturaen for regningsarbeid.

32.2 Kontraktstridig utførelse

Dersom oppdragsgiver mener at leverandør ikke utfører kontraktarbeidet i samsvar med kontrakten, må oppdragsgiver reklamere innen rimelig tid. Reklamasjon skal fremsettes ovenfor leverandør eller hans representant.

Ved rettmessig reklamasjon er leverandør forpliktet til å rette opp forholdet innen en rimelig frist satt av oppdragsgiver, slik at fremtidig kontraktsarbeid oppfyller kontraktens krav.

Dersom utbedring ikke er foretatt innen fristen, kan oppdragsgiver kreve et prisavslag, erstatning eller at leverandøren betaler kostnadene til utbedring utført av andre. Forutsetningen er at utbedringen skjer på en rimelig og forsvarlig måte. Oppdragsgiver skal varsle leverandøren før utbedringen blir satt bort til andre.

Samfunnsansvar

33 Krav til kjøretøy og maskiner benyttet i oppdragsutførelsen

33.1 Generelt

Alle kjøretøy, maskiner og utstyr i denne kontrakten skal være så miljøvennlig som mulig.

Det er maskinene i tilbudet som legges til grunn for utførelse.

33.2 Miljøklasse

Alle kjøretøy, maskiner og større utstyr som skal brukes i oppdragsutførelsen som ikke er elektrisk, skal som minimum oppfylle utslippskrav til Euronorm 6, Euronorm VI, Stage V, TIER 4 eller tilsvarende.

Kravet om miljøklasse bortfaller dersom leverandør kan dokumentere at det ikke finnes miljøklasse for kjøretøyet som trengs for å gjennomføre kontraktsarbeidet.

Kravet bortfaller også dersom kjøretøyet eller maskinen er elektrisk eller annen nullutslipp.

33.3 Fossilfritt drivstoff

Alle kjøretøy, maskiner og større utstyr skal drives med fossilfritt drivstoff. Dette kravet bortfaller dersom kjøretøyet er elektrisk.

Drivstoffet skal oppfylle EUs bærekraftskriterier for biodrivstoff, jamfør produktforskriften §§ 3-6 til 3-9. I tillegg skal det ikke benyttes biodrivstoff basert på palmeolje eller biprodukter fra palmeoljeproduksjon. Leverandøren skal til enhver tid kunne fremlegge dokumentasjon på at biodrivstoffet er produsert bærekraftig og palmeoljefritt.

Kravet om bruk av fossilfritt drivstoff bortfaller dersom leverandør dokumenterer at maskinprodusenten(-e) fraråder eller forbyr bruk av denne typen drivstoff på sine biler/maskiner, eller at bruk av fossilfritt drivstoff dokumenterbart forringer potensielle garanti- og reklamasjonskrav knyttet til bilene.

Dokumentasjon:

Leverandør skal dokumentere følgende informasjon: drivstoffprodusent, drivstoffleverandør, opprinnelse og sertifisering.

Oversikten over kjøretøy tenkt benyttet i oppdragsutførelsen skal vise hvilke biler og maskiner som kan drives med fossilfritt drivstoff uten tekniske modifikasjoner. Dokumentasjon skal legges frem med tilbudet. Det skal også fremlegges dokumentasjon hvert halvår i kontraktsperioden ved evt. endringer i bilparken benyttet for oppdraget.

33.4 Nullutslippskjøretøy, maskiner og utstyr

Det skal benyttes nullutslippskjøretøy (elektrisk, hydrogen) eller biogass til transportoppdrag innenfor Bergens kommunegrense på denne kontrakten. Dette gjelder mindre og mellomstore kjøretøy.

Med mindre kjøretøy menes følgende:

- transport med kjøretøy med tillatt totalvekt inntil 3,5 tonn (4,25 tonn for elektrisk og hydrogen) – N1
- Persontransport med bil med inntil 8 sitteplasser + fører - M1.

Med mellomstore kjøretøy menes:

- Varetransport med kjøretøy med totalvekt over 3,5/4,25 tonn, men ikke over 12 tonn – N2
- Persontransport med bil med flere enn 8 sitteplasser + fører, men med totalvekt inntil 5 tonn (minibusser) – M2. Drosjetransport er ikke omfattet her.

Følgende maskiner og utstyr skal være også nullutslipp på denne kontrakten:

- Redskaper og småutstyr (løvblåsere, motorsager, gressklippere til å gå bak etc.)

33.5 Klimabidrag

Oppdragsgiver har stort fokus på å redusere klimaavtrykk, og vil bidra til at det velges miljøriktige løsninger. Aktuelle miljøtiltak i drifts- og vedlikeholdsarbeid er blant annet reduserte utslipp, begrenset avfallsmengde, økt gjenbruk og ivaretagelse av grønne verdier.

I de kommende årene vil oppdragsgiver stille stadig strengere krav til utslippsfrie maskiner og kjøretøy. Dette gjør at kravene til drifts- og vedlikeholdsarbeidet vil endre seg, og det må tenkes nye løsninger for utførelse og valg av maskiner, kjøretøy og materialer.

Som et bidrag for å påskjønne leverandører som har - eller planlegger å investere i - utslippsfrie maskiner og kjøretøy er det i denne kontrakten avsatt kr 1 000 000,- per år i klimabidrag. Dette klimabidraget er tenkt benyttet på følgende måte:

- For maskiner og utstyr som er nevnt i Vedlegg 5 – *mengdebeskrivelse Park Årstad* Kapittel 10 Regningsarbeider post 10.01.3 med tilhørende underposter, vil det bli gitt ett tillegg på kr 300,- pr time, dersom utslippsfrie maskiner benyttes. Tillegget legges til tilbudt timepris oppgitt i postene. Bidraget utbetales fra det tidspunkt leverandør tar i bruk aktuelle utslippsfrie utstyr/maskiner/kjøretøy. Klimabidrag vil ikke utbetales for maskiner og kjøretøy hvor det er stilt krav om at de skal være utslippsfrie.
- Kostnader med utprøving av nye metoder i drifts- og vedlikeholdsarbeidet: Dersom det finnes poster for tilsvarende arbeid i beskrivelsen, er det merkostnad med endret metode + 10% som vil bli dekket. Leverandør dokumenterer merkostnad. Slike utprøvinger skal avtales med oppdragsgiver på forhånd og godkjennes.
- Kostnader til investeringer dekkes ikke.
- Oppdragsgiver er ikke forpliktet til å bruke opp avsatte midler til tillegg, hvis leverandør ikke fremmer forslag og maskiner som gir ønsket effekt.

33.5.1 Rapportering ved bruk av klimabidrag

Leverandør skal rapportere den beregnede utslippseffekten i tonn CO₂-equivalenter for gjennomførte aktiviteter. Rapporten skal omfatte tiltakets resultat så langt, hvilke resultater som forventes å gis de neste tre årene, og hva det forventes å gi på lengre sikt.

Hvilke forutsetninger og aktivitetsdata som er lagt til grunn for beregningen skal oppgis. Det kan for eksempel være antall liter diesel som er byttet ut eller antall fossile maskiner som er erstattet.

Miljødirektoratet har egne regneark for å beregne klimaeffekt av lokale klimatiltak. Disse regnearkene skal benyttes så langt det er mulig.

33.6 Dokumentasjon på at kravene er oppfylt

Det skal fremlegges dokumentasjon hvert halvår i kontraktsperioden som en oppdatert oversikt for maskinparken benyttet for oppdraget.

Leverandør skal informere oppdragsgiver ved endring i bil- og maskinparken.

Oversikten skal inneholde hvilke kjøretøy og maskiner som benyttes i oppdragsutførelsen, med angivelse av kjennemerke, merke, type, første registreringsdato i Norge, evt. første registreringsdato dersom første registrering ble gjort i utlandet, og utslippsklasse. Videre skal det legges ved dokumentasjon på utslippsklasse for hvert kjøretøy.

For maskiner og kjøretøy som går på biodiesel, kan oppdragsgiver kreve kvittering for kjøp av biodiesel som del av dokumentasjon på at kravet er oppfylt.

Oppdragsgiver har rett til å ta stikkprøver av drivstoffet på maskinene og analysere dette på laboratorium. Dersom laboratorieprøvene ikke er i samsvar med det som er krevet på kontrakten, vil det bli iverksatt sanksjoner.

Oppdragsgiver har rett til å utføre stedlige stikkkontroller for å sikre at rett kjøretøy og maskiner brukes.

33.7 Forsinket levering av kjøretøy eller maskiner

Utsatt iverksettelse av kravet kan vurderes i tilfeller der forsinkelsen skyldes forhold leverandøren selv ikke kan påvirke. Dette kan for eksempel gjelde dersom leveranse av kjøretøy er forsinket fra bilimportør. I slike tilfeller må leverandør forklare og dokumentere forsinkelsen overfor oppdragsgiver, og oppdragsgiver må godkjenne utsatt iverksettelse av kravet.

33.8 Mislighold av kravene

Ved brudd på dette krav påløper dagbot automatisk uten varsel. Mislighold vil medføre plikt til å betale dagbøter inntil forholdet er rettet eller maksimal dagbot er påløpt. Dagboten utgjør kr. 1000,- pr. hverdag kontraktsbruddet varer, begrenset til 20 hverdager.

Tilsvarende vil dagbot påløpe der oppdragsgiver har gitt leverandøren en tidsfrist for å fremlegge dokumentasjon på at kravene blir overholdt i egen virksomhet og hos eventuelle underleverandører, men dokumentasjonen ikke blir levert innen fristen.

Denne bestemmelsen innskrenker ikke oppdragsgivers rett til å kreve dagbot for forsinkelse eller til å iverksette andre beføyelser i henhold til kontrakten, herunder heving grunnet vesentlig mislighold.

34 Seriøsitetskrav

34.1 Utvidet skatteattest (RF-1507)

34.1.1 Definisjon

En utvidet skatteattest er en oversikt over virksomhetens skatte- og avgiftsforhold og informasjon om registrering i lovpålagte registre.

Attesten inneholder følgende opplysninger:

- Nøkkelinformasjon om virksomheten og antall ansatte (hentet fra Enhetsregister)
- MVA opplysninger for de 3 siste (innleverte) terminer, samt hvordan terminer er fastsatt,
- informasjon om terminens varighet og dato for første og siste termin Informasjon om arbeidsgiveravgift Informasjon om forfalte ikke betalte skatter og avgifter Informasjon om rapporterte oppdrag for utenlandske foretak Utvidet skatteattest inkluderer også

opplysninger om antall arbeidstakere som det er innrapportert lønn for i a-meldingen.

Bergen kommune benytter utvidet skatteattest som et virkemiddel i kommunes innsats mot arbeidslivskriminalitet. Informasjonen fra attestene skal hjelpe kommunen til å unngå å tildele kontrakter til leverandører som ikke oppfyller sine forpliktelser til å betale skatter og avgifter. Den utvidede skatteattesten kan også gi indikasjoner på om selskapet ellers har drevet sin næringsvirksomhet på en måte som er egnet til å så tvil om den yrkesmessige integriteten.

Utvidet skatteattest anvendes ved anskaffelser av ytelser fra bransjer som har vist seg å ha et særlig problem med useriøse aktører, eller der leverandøren i særlig grad får tilgang til og innsyn i oppdragsgivers virksomhet. Virkemiddelet benyttes for å fremme sunn konkurranse blant leverandører som driver sin virksomhet på lovlig vis.

34.1.2 Krav til etterlevelse av skatteregler

Leverandøren, eventuelle underleverandører og selskaper som leverandøren har støttet seg på for å bli kvalifisert, skal til enhver tid oppfylle sine forpliktelser til å betale skatter og/eller avgifter.

34.1.3 Særlige krav til underleverandør(er)

Underleverandør(er) med ytelser i kontrakten som overstiger 500 000,- eks. mva. skal uoppfordret sende utvidet skatteattest (RF-1507) til oppdragsgiver. Skjema skal hentes i [Altinn](#) og sendes gjennom Altinn til Bergen kommune v/Innkjøp konsern (orgnr 982 715 539, bedr.nr 882 716 392). Utvidet skatteattest skal i tillegg lastes opp i system for oppfølging av seriøsitetskrav (HMSREG) og vil der benyttes som en del av godkjenningen av underleverandør(er). Opplastingen skal gjennomføres av den enkelte virksomhet.

Utvidet skatteattest fra nevnte underleverandør(er) må være levert til- og godkjent av oppdragsgiver - før underleverandør(en) benyttes i kontrakten/prosjektet.

Underleverandør(er) med ytelser i kontrakten under 500 000,- eks.mva. skal levere utvidet skatteattest på samme måte, dersom oppdragsgiver ber om det.

Underleverandør(er) vil få en kort frist. Dersom overholdelse av fristen ikke lar seg gjøre grunnet forsinkelser som leverandør eller underleverandør(er) ikke kan klandres for, vil disse ikke lastes for dette.

Utvidet skatteattest skal ikke være eldre enn 3 måneder på tidspunktet for innsendelse.

Utvidet skatteattest vil inngå som en del av godkjenningen av underleverandør(er). Manglende innlevering av utvidet skatteattest fra underleverandør(er) kan medføre at underleverandør ikke godtas brukt i kontrakten.

34.1.4 Krav om ytterligere opplysninger

Ved skatterestanser eller lignende kan oppdragsgiver ha behov for ytterligere informasjon fra leverandør eller underleverandør(er). Leverandør plikter da å svare på slike henvendelser uten ugrunnet opphold.

Oppdragsgiver kan be om ny utvidet skatteattest fra leverandør og underleverandør(er) et ubegrenset antall ganger i løpet av kontraktsperioden.

I særlige tilfeller kan oppdragsgiver kreve fullmakt fra leverandør, daglig leder og/eller styreleder, når oppdragsgiver mener det er grunnlag for ytterligere opplysninger fra skattemyndighetene som

ikke framgår av skjema RF-1507. Det kan eksempelvis være behov for nærmere informasjon om selskapets, eller de nevnte aktørers, konkurshistorikk. Det kan også være aktuelt å innhente informasjon om kontroller som er gjennomført av skattemyndighetene og informasjon om hvilke avvik de har funnet under slike kontroller.

34.1.5 Sanksjoner for leverandør og underleverandør(er)

Dersom leverandøren i ikke uvesentlig grad misligholder sine forpliktelser til å betale skatter og/eller avgifter i kontraktperioden, kan oppdragsgiver gi leverandøren en frist til å rette forholdet. Dersom fristen ikke overholdes, kan oppdragsgiver heve avtalen.

Dersom leverandøren vesentlig misligholder sine forpliktelser til å betale skatter og/eller avgifter kan oppdragsgiver heve kontrakten uten at leverandøren er gitt en frist til å rette. Retten til å heve gjelder ikke dersom skattekravet formelt er bestridt overfor kompetent myndighet og leverandøren overfor oppdragsgiver kan sannsynliggjøre at kravet ikke er berettiget.

Dersom underleverandører i ikke uvesentlig grad misligholder sine forpliktelser til å betale skatter og/eller avgifter, kan oppdragsgiver gi leverandøren en frist til å rette forholdet. Er forholdet ikke rettet innen fristen, kan oppdragsgiver kreve at leverandøren snarest mulig skifter ut sin underleverandør, uten kostnad for oppdragsgiver. Retten til å kreve utskifting av underleverandør gjelder ikke dersom skattekravet er formelt bestridt overfor kompetent myndighet, og leverandøren sannsynliggjør overfor oppdragsgiver at kravet mot underleverandøren ikke er berettiget. Dersom leverandøren ikke skifter ut underleverandør som oppdragsgiver har krevd utskiftet, kan oppdragsgiver heve avtalen.

34.2 HMS kort

Alle arbeidstakere skal bære lett synlig et gyldig HMS-kort utstedt av Arbeidstilsynet.

For arbeidstakere som ikke enda har mottatt HMS-kort, må arbeidsgiver kunne dokumentere at HMS-kort er under bestilling. Arbeidstakeren skal i slike tilfeller bære dokumentasjon som viser hvilken virksomhet han/hun jobber for og en bekreftelse på at HMS-kort er bestilt.

Arbeidstakere som ikke har HMSkort eller dokumentasjon nevnt ovenfor kan bli bortvist fra byggeplassen.

34.3 Krav om faglærte håndverkere

For denne kontrakten skal minimum 40 % av arbeidede timer på oppdraget utføres av personer med fagbrev eller annen godkjent dokumentert fagopplæring innen anleggsgartner, anleggsgartnermester eller utdanning som gartner/produksjongartner.

I enkeltpersonforetak uten ansatte gjelder ovenstående krav for eier.

34.4 Internkontroll. Sikkerhet, helse og arbeidsmiljø (SHA)

Norske leverandører skal følge den til enhver tid gjeldende arbeidsmiljølov med tilhørende forskrifter, oppdragsgiverens SHA-plan og oppdragsgiverens eller koordinators anvisninger. For utenlandske leverandører gjelder [Forskrift om utsendte arbeidstakere](#).

Leverandøren plikter å ha et internkontrollsystem iht. [Forskrift om systematisk helse- miljø og sikkerhetsarbeid i virksomheter](#). Relevante deler av oppdragsgiverens SHA-plan skal innarbeides i, og følges opp gjennom, leverandørens internkontroll. Innarbeidingen skal skje slik at SHA-planens bestemmelser kan identifiseres.

Med mindre annet er avtalt, skal all kommunikasjon mellom nøkkelpersoner i prosjektet foregå på norsk.

Leverandøren skal sørge for at egne arbeidstakere og eventuelle underleverandørers arbeidstakere kan kommunisere på en slik måte at manglende kommunikasjon ikke utgjør en sikkerhetsrisiko.

For å unngå at det skjer ulykker fordi ikke alle forstår informasjonen som blir gitt, gjelder følgende:

- Minst én person av det utførende personell på ethvert arbeidslag skal kunne forstå og gjøre seg forstått på norsk eller engelsk. Dersom flere utfører oppdrag sammen, skal vedkommende i tillegg forstå og gjøre seg forstått på et språk alle de andre på arbeidslaget forstår og kan gjøre seg forstått på.
- Alle på byggeplassen skal forstå SHA-plan, sikkerhetsopplæring, HMS-rutiner, verneprotokoller, sikkerhetsinstrukser, SJA, sikkerhetsdatablader, bruksanvisning for verktøy og arbeidsutstyr, varselskilter mv. Materialet skal foreligge på det språk vedkommende arbeidstaker bruker som morsmål, såfremt arbeidstakeren ikke forstår informasjonen fullt ut på norsk eller engelsk.

34.5 Begrensning av antall ledd i leverandørkjeden

Leverandøren kan ikke ha flere enn to ledd underleverandører i kjeden under seg.

Oppdragsgiver kan ved skriftlig melding gi unntak fra denne bestemmelsen.

34.6 Bruk av enkeltpersonforetak

Leverandør skal på anmodning fra Oppdragsgiver gi begrunnelse for bruk av enkeltpersonforetak som underleverandører.

34.7 Krav om betaling til bank

Lønn og annen godtgjørelse til egne ansatte, ansatte hos underleverandører og innleide skal utbetales til konto i bank.

34.8 Separate garderober for kvinner og menn

Ikke aktuelt

34.9 Boforhold

Når arbeidsgiver stiller innkvartering til rådighet for sine arbeidstakere, skal denne være forsvarlig og i henhold til arbeidsmiljøloven og arbeidsplassforskriften.

34.10 Krav om bruk av system for oppfølging av seriøsitetskrav

34.10.1 Om systemet

Oppdragsgiver benytter systemet [HMSREG](#) for oppfølging av seriøsitetskrav. Formålet med systemet er å forebygge sosial dumping og arbeidslivskriminalitet.

HMSREG har løpende oversikt over mannskap og leverandører på det enkelte oppdrag.

Funksjonalitet i løsningen er blant annet:

- Registrering av mannskapslister og underleverandører

- Registrering av inn- og utpasseringer
- Godkjenning av nye underleverandører og nytt mannskap

Alle ansatte må ha [HMS kort](#).

34.10.2 Foretaksopplysninger

Leverandør skal før oppstart av arbeidene registrere opplysninger om eget foretak og eventuelle underleverandører.

I avtale med underleverandører skal det inntas bestemmelser som sikrer at underleverandør registrerer egne underleverandører.

34.10.3 Mannskapsopplysninger

Leverandørens og underleverandørers ansatte skal registrere sine inn- og utpasseringer når de utfører arbeid på oppdragsgivers lokasjoner. Registrering skal enten skje ved å gi oppdragsgiver tilgang til data samlet inn av adgangskontrollsystemet eller ved bruk av applikasjon som benyttes gjennom ansattes smarttelefon/nettbrett.

Leverandør plikter å etter-registrere informasjon om enkeltansatte som har vært på byggeplassen, for eksempel rolle (fagarbeider, lærling, ufaglært) og språk.

Systemet registrerer personopplysninger om leverandør og underleverandørers ansatte. Dette gjelder opplysninger som er registrert i forbindelse med utstedelse av HMS-kort (bl.a. navn, fødselsdato, kjønn, arbeidsgiver, kortnummer og utløpsdato). I tillegg registrerer systemet opplysninger om mannskapet, herunder roller (lærling, fagarbeider, ufaglært, person under arbeidstrening etc).

Mannskapet kan logge seg inn og se hvilke personopplysninger som er registrert om dem i systemet.

Oppdragsgiver har anledning til å kontrollere at kontraktskravene er oppfylt. Det kan medføre at oppdragsgiver ber om ytterligere opplysninger om ansatte/mannskap gjennom innhenting av lærlingkontrakt, arbeidskontrakt, praksisplasskontrakt, lønns slipper, timelister, arbeidsplaner mv.

34.11 Krav om å innta tilsvarende bestemmelser i egne avtaler

Alle avtaler leverandøren inngår for utføring av arbeid under denne kontrakten skal inneholde tilsvarende bestemmelser som angitt i dette kapittelet.

34.12 Sanksjoner

Ved brudd på ovennevnte bestemmelser har Oppdragsgiver rett til å stanse arbeidene i den utstrekning dette ansees nødvendig.

Dersom leverandøren i ikke uvesentlig grad misligholder sine forpliktelser i kontraktsperioden, kan oppdragsgiver gi leverandøren en frist til å rette forholdet. Dersom fristen ikke overholdes, kan oppdragsgiver heve avtalen.

Der slikt mislighold består i stadige brudd på pliktene, kan oppdragsgiver heve selv om leverandøren retter forholdene.

Dersom leverandøren vesentlig misligholder sine forpliktelser i kontraktsperioden, kan oppdragsgiver heve kontrakten uten at leverandøren er gitt en frist til å rette.

Retten til å heve avtalen gjelder ikke dersom et skattekrav framkommer i utvidet skatteattest, og dette er formelt bestridt overfor kompetent myndighet og leverandøren overfor oppdragsgiver kan sannsynliggjøre at kravet ikke er berettiget.

Oppdragsgiver kan på samme måte kreve at leverandøren snarest mulig skifter ut underleverandører. Dette skal skje uten omkostninger for oppdragsgiveren. Dersom leverandøren ikke skifter ut underleverandør som oppdragsgiver har krevd utskiftet, kan oppdragsgiver heve avtalen.

Hvis den samlede bruken av faglært(e) beregnet over en 12 månedersperiode (gjeldende fra kontraktsstart) er lavere enn avtalt prosentsats, kan oppdragsgiver kreve at leverandøren betaler 1 promille av det samlede vederlag for den aktuelle 12- månedersperioden, per manglende prosentpoeng bruk av faglært(e).

Utrekningen blir som følger:

12 måneders vederlag/1000 x antall prosent manglende måloppnåelse

34.13 Konsekvenser for senere konkurranser

Brudd på seriøsitetsskravene vil bli nedtegnet og kan få betydning i senere konkurranser i overensstemmelse med regelverket for offentlige anskaffelser.

35 Lønns- og arbeidsvilkår

35.1 Lønns og arbeidsvilkår - krav til leverandør og eventuelle underleverandører

På områder som er dekket av forskrift om allmenngjort tariffavtale, skal leverandøren sørge for at ansatte hos leverandøren og eventuelle underleverandører som direkte medvirker til å oppfylle denne kontrakten har lønns- og arbeidsvilkår i henhold til gjeldene forskrifter.

På områder som ikke er dekket av forskrift om allmenngjort tariffavtale, skal leverandøren sørge for at de samme ansatte har lønns- og arbeidsvilkår i henhold til gjeldende landsomfattende tariffavtale for den aktuelle bransje. Med lønns- og arbeidsvilkår menes bestemmelser om minste arbeidstid, lønn, herunder overtidstillegg, skift- og turnustillegg og ulempetillegg, og dekning av utgifter til reise, kost og losji, i den grad slike bestemmelser følger av tariffavtalen.

Leverandøren skal ha samme forpliktelser avtalefestet i alle avtaler som omfatter ansatte hos underleverandører som direkte medvirker til å oppfylle denne kontrakten.

35.2 Administrative bestemmelser for lønns- og arbeidsvilkår

35.2.1 Oppdragsgivers rett til å kreve dokumentasjon

Leverandøren skal på forespørsel og innen tidsfrist satt av oppdragsgiver kunne dokumentere at kravene til lønns- og arbeidsvilkår blir overholdt i egen virksomhet og hos eventuelle underleverandører. Dokumentasjonen kontrolleres av oppdragsgiver eller ekstern kontrollør engasjert av oppdragsgiver.

Dokumentasjonen kan inkludere, men er ikke begrenset til, komplett liste med navn på egne og eventuelle underleverandørers ansatte som direkte medvirker til å oppfylle kontrakten, oversikt over allmenngjorte og/eller landsomfattende tariffavtaler som legges til grunn for de samme ansatte,

innsyn i leverandørens avtalte lønns- og arbeidsvilkår med eventuelle underleverandører, timelister, arbeidsavtaler, lønnslipper og avtaler om kost og losji.

35.2.2 Rett til å foreta annonserte og uannonserte kontroller

Oppdragsgiver, samt eksterne kontrollører engasjert av oppdragsgiver, har rett til å foreta annonserte og uannonserte stedlige kontroller hos leverandøren, eventuelle underleverandører og på stedet hvor arbeidet utføres. En stedlig kontroll vil kunne inkludere innsyn i lønns- og personaldata.

35.2.3 Taushetsplikt

Oppdragsgiver og eventuell ekstern kontrollør som mottar opplysninger i henhold til disse vilkårenes bestemmelser om dokumentasjon og kontroll, har taushetsplikt om de opplysningene i dokumentasjonen som omfattes av bestemmelsene i forvaltningsloven § 13.

Øvrige opplysninger eller anonymiserte opplysninger vil være omfattet av Offentleglova.

35.2.4 Pålegg fra offentlige myndigheter

Hvis leverandør eller underleverandør får pålegg fra Arbeidstilsynet eller andre offentlige myndigheter som gjelder lønns- og/eller arbeidsvilkår, skal leverandøren uten opphold informere oppdragsgiver ved kopi av pålegget innen angitt frist.

Leverandøren eller underleverandøren skal utbedre forholdene i pålegget innen Arbeidstilsynets frister.

35.3 Sanksjoner

35.3.1 Dagbot

Dersom oppdragsgiver har gitt leverandøren en tidsfrist for å fremlegge dokumentasjon på at kravene til lønns- og arbeidsvilkår blir overholdt i egen virksomhet og hos eventuelle underleverandører, men dokumentasjonen ikke blir levert innen fristen, plikter leverandøren å betale dagbot inntil dokumentasjon er levert eller maksimal dagbot er påløpt. Dagboten påløper automatisk, uten ytterligere varsel.

Hvis leverandør eller underleverandør får pålegg fra Arbeidstilsynet eller andre offentlige myndigheter som gjelder lønns- og/eller arbeidsvilkår og ikke utbedrer forholdene i pålegget innen angitte frister, vil dette bli ansett som mislighold av kontrakten som vil medføre plikt til å betale dagbøter inntil forholdet er rettet eller maksimal dagbot er påløpt. Dagboten påløper automatisk, uten ytterligere varsel.

Hvis brudd på pkt. 1 ovenfor oppdages av oppdragsgiver eller av tredjepart engasjert av oppdragsgiver, skal leverandøren rette forholdet innen den frist oppdragsgiver fastsetter. Der leverandøren selv oppdager slikt brudd gjennom internkontroll eller egen oppfølging av underleverandører, skal leverandøren uten opphold opplyse oppdragsgiver om forholdene og utbedre forholdene innen frist fastsatt av oppdragsgiver. Oppdragsgiver kan kreve at leverandøren skal utarbeide en plan for forbedringer som skal godkjennes av oppdragsgiver. Hvis forholdene ikke utbedres innen fastsatt frist, vil dette bli ansett som mislighold av kontrakten, som vil medføre plikt til å betale dagbøter inntil forholdet er rettet eller maksimal dagbot er påløpt. Dagboten påløper automatisk, uten ytterligere varsel.

Dagboten utgjør 1 promille av estimert kontraktsverdi fra kunngjøring av konkurransen, eksklusive mva., pr. hverdag misligholdet varer, begrenset til 20 hverdager. Dagboten utgjør uansett minimum kr. 1000,- pr. hverdag.

35.3.2 Heving

Ved alvorlige brudd på lønns- og arbeidsvilkår som medfører fare for ansattes liv og helse, ved gjentatte brudd eller når avtalt maksimal dagbot er påløpt, anses dette som vesentlig mislighold som gir oppdragsgiver rett til å heve kontrakten.

Der slikt mislighold består i stadige brudd på pliktene, kan oppdragsgiveren heve selv om leverandøren retter forholdene.

36 Krav om bruk av lærlinger

36.1 Lærlinger

I samsvar med lov om offentlige anskaffelser § 7, krever Oppdragsgiver at Leverandør eller minimum én av Leverandørens underleverandører er godkjent lærebedrift og at en eller flere lærlinger deltar i gjennomføringen av oppdraget.

For denne rammeavtalen kreves at 7 prosent av totalt antall arbeidede timer hvert kontraktsår regnet fra kontraktoppstart skal utføres av lærling(er). Det enkelte avrop trenger ikke oppfylle kravet, forutsatt at kravet i sum er oppfylt for hvert år i kontraktsperioden.

Kravet om bruk av lærlinger kan oppfylles av lærling, lære kandidat, praksisbrevkandidat og/eller kandidat til fagbrev på jobb. Praksiskandidater vil ikke kunne oppfylle kravet.

Utenlandske leverandører kan oppfylle lærlingekravet ved å benytte lærling(er) som er tilknyttet offentlig godkjent lærlingeordning i Norge eller tilsvarende ordning i annet EU/EØS- land.

Hvis en lærling som deltar i utførelsen av kontraktarbeidet fullfører læreløpet eller slutter i bedriften, er leverandøren forpliktet til å finne en erstatter.

36.1.1 Relevante utdanningsprogram

Ta bort det som ikke passer og behold relevant(e) utdanningsprogram.

I fagspesifikke oppdrag kan det være mer hensiktsmessig og riktig å stille kravet på lærefagnivå som murerfaget, rørleggerfaget, glassfaget mv. I stedet på programfagnivå.

- Anleggsgartnerfaget
- Landbruk og gartner næring

36.2 Dokumentasjon på at vilkåret er oppfylt

For norske leverandører vil Oppdragsgiver ved inngåelse av denne avtalen kontrollere at Leverandør er registrert som godkjent lærebedrift før oppstart av arbeidene og at leverandør har en eller flere lærlinger innenfor aktuelt fagområde. Dersom oppdragsgiver ikke finner slik informasjon offentlig tilgjengelig, kan dette skyldes at lærlingen gjennomfører et alternativt opplæringsløp (f.eks. som praksisbrevkandidat) og annen dokumentasjon vil måtte framlegges.

Leverandøren skal videre dokumentere omfanget av bruken ved å:

- Registrere de ansatte som er lærlinger som lærlinger i systemet (HMSREG).

Det er registrert antall timer i HMSREG som danner grunnlaget for om lærlingkravet er oppfylt.

Lærlingen(e)s navn, kontaktopplysninger og lærekontrakt skal uavhengig av rapportering sendes ved påkrav fra oppdragsgiver.

Leverandøren har varslingsplikt ved endringer og skal da, uten påkrav fra oppdragsgiver, dokumentere at lærlingekravet er oppfylt også etter endringene.

Oppdragsgiver kan når som helst i kontraktsperioden be om ytterligere dokumentasjon som gjør det mulig å kontrollere at kravet er oppfylt. Leverandør kan eksempelvis bli bedt om å fremlegge lærlingens individuelle opplæringsplan, lærlingens timelister, lønns slipper mv. Oppdragsgiver forbeholder seg retten til å kontakte lærlingen(e) direkte med spørsmål om hun/han fortsatt arbeider i virksomheten som oppgitt.

Leverandøren skal utlevere etterspurt dokumentasjon innen de frister som oppdragsgiver gir.

36.3 Rett til å foreta annonserte og uannonserte kontroller

Oppdragsgiver har rett til å foreta annonserte og uannonserte kontroller hos leverandør og eventuelle underleverandører og på stedet hvor arbeidet utføres.

Kontrolloppgaven kan overlates til ekstern kontrollør, engasjert av oppdragsgiver.

En stedlig kontroll vil kunne inkludere innsyn i personaldata.

36.4 Taushetsplikt

Oppdragsgiver og eventuell ekstern kontrollør som mottar opplysninger i henhold til disse vilkårenes bestemmelser om dokumentasjon og kontroll, har taushetsplikt om de opplysningene i dokumentasjonen som omfattes av bestemmelsene i forvaltningsloven § 13.

36.5 Sanksjoner

36.5.1 Utilstrekkelig oppfyllelse av krav om lærling

Hvis leverandøren ikke når opp til avtalt prosentsats for lærling over 12 måneder, kan oppdragsgiver kreve at leverandøren betaler 1 promille av det samlede vederlag for den aktuelle 12-månedersperioden, per manglende prosentpoeng bruk av lærling(er).

Utrekningen blir som følger: årlig kontraktsbeløp/1000 x prosent manglende måloppnåelse.

36.5.2 Dagbot ved manglende dokumentasjon på at lærlingekravet er oppfylt

Dersom leverandøren ikke overholder frister for innlevering av dokumentasjon på at lærlingekravet er oppfylt, kan oppdragsgiver kreve dagbot frem til oppfyllelsen av kravet er dokumentert.

Dagboten utgjør kr. 1000,- pr. hverdag, begrenset til 30 (tretti) hverdager.

36.5.3 Heving

Hvis leverandøren ikke dokumenterer at lærlingekravet er oppfylt, dagbotperioden for manglende dokumentasjon er utløpt og oppdragsgiver ikke har gitt fritak for vilkår om bruk av lærlinger, er kontrakten å anse som vesentlig misligholdt. Oppdragsgiver har da rett til å heve kontrakten.

36.6 Bortfall av vilkår om bruk av lærlinger

Dersom leverandøren ikke klarer å få tak i lærling(er) på det fagområdet som lærlingekravet gjelder og kan dokumentere at det er gjennomført hensiktsmessige tiltak for å få tak i lærling(er), bortfaller

vilkåret ved gjennomføring av oppdraget. Det er oppdragsgiver som bestemmer om kravet faller bort. Oppdragsgivers beslutning om bortfall av vilkåret skal bekreftes skriftlig av oppdragsgiver.

Bortfall av vilkåret om bruk av lærlinger innebærer ikke bortfall av vilkåret om at den aktuelle bedriften skal være registrert som godkjent lærebedrift.

Dersom en lærling blir sykemeldt eller tilsvarende, vil kravet om bruk av lærling(er) normalt bli redusert i forhold til den tiden fraværet varer. En slik reduksjon av vilkåret om bruk av lærling, skal bekreftes skriftlig av oppdragsgiver.

37 Krav om arbeidsinkludering

37.1 Definisjon

Vilkår om arbeidsinkludering betyr at det som hovedregel skal ansettes en eller flere funksjonshemmede eller vanskeligstilte personer som står utenfor det ordinære arbeidsmarkedet, ved gjennomføring av kontrakten.

Begrepene funksjonshemmede og vanskeligstilte personer er nærmere definert i anskaffelsesforskriften § 8-8 og departementets veileder til det nye anskaffelsesregelverket under temaet «Reserverte kontrakter».[1] Eksempler kan være arbeidssøkere som har behov for bistand til å skaffe seg arbeid betinget av fysiske, psykiske eller sosiale forhold, eller arbeidssøkere med «hull i cv'en» på grunn av manglende fullført utdanning og/eller lengre perioder ute av arbeidslivet.

Personene skal primært ansettes ordinært etter kontraktsoppstart. Det vil også være mulig at personen(e) er på tiltak fra NAV i en utprøvningsfase med mål om ordinært arbeid. Kravet vil også anses som oppfylt ved bruk av varig tilrettelagt arbeid (VTA eller VTO) i skjermet eller ordinær virksomhet.

Personer som tilfredsstiller samlebetegnelse «*funksjonshemmede eller vanskeligstilte*» og som allerede er ansatt på ordinære vilkår i bedriften, vil ikke kunne oppfylle kravet. Likevel gjelder et unntak fra denne regel, om leverandøren i en tidligere kontrakt med oppdragsgiver, i løpet av de siste fire årene, har ansatt en person som følge av et vilkår om arbeidsinkludering. I slike tilfeller vil den aktuelle ansatte oppfylle kravet også i denne kontrakten.

[1]<https://www.nav.no/no/Person/Arbeid/Oppfolging+og+tiltak+for+a+komme+i+jobb/Tiltak+for+a+komme+i+jobb>

37.2 Omfang

Leverandøren skal sørge for at det ved gjennomføring av denne kontrakten benyttes minst 1 funksjonshemmede eller vanskeligstilte personer.

Personen(e) skal delta i arbeidet med å oppfylle kontrakten.

Personen(e) skal arbeide i den stillingsprosent som hans/hennes arbeidsevne tillater.

Slutter personen i bedriften eller tiltaket opphører uten at vedkommende får ordinær ansettelse, er leverandøren forpliktet til å finne en erstatter.

37.3 Nærmere om utførelse

Kravet vil anses som oppfylt uavhengig av om arbeidet utføres av leverandøren selv eller av underleverandør(er).

Utenlandske leverandører kan oppfylle kravet ved å benytte funksjonshemmede eller vanskeligstilte personer fra andre EU/EØS-land eller fra Norge. Personene kan være tilknyttet arbeidsmarkedstiltak som retter seg mot funksjonshemmet eller vanskeligstilt arbeidskraft i Norge eller i et annet EU/EØS-land. Personen(e) må ha gyldig opphold i Norge dersom de utfører arbeid i Norge.

37.4 Kontaktpunkt hos NAV

Ved behov for hjelp til å oppfylle kravet om arbeidsinkludering, kan leverandør kontakte NAV v/markedskoordinator Sissel Eikanger (sissel.m.eikanger@nav.no, mobil 92477947) eller v/markedskontakt Ramona Levang (Ramona.l.levang@nav.no, mobil 40648487)

37.5 Dokumentasjon på at vilkåret er oppfylt

Vilkåret skal dokumenteres som oppfylt ved at det sendes en beskrivelse av hvilke oppgaver personen(e) skal delta i utførelsen av. Navn og andre personopplysninger skal fjernes eller sladdes.

Oppdragsgiver vil kontakte NAV for å få bekreftet at virksomheten har rekruttert en eller flere personer som har stått utenfor arbeidsmarkedet. Der arbeidsinkludering foregår i utlandet, vil en forsøke å få bekreftet det samme via andre hensiktsmessige kanaler.

Leverandøren har varslingsplikt ved endringer og skal da, uten påkrav fra oppdragsgiver, sende inn beskrivelse av endringene.

37.5.1 HMSREG

Dersom personen(e) ikke er ansatt med eget HMS-kort, skal personen(e) benytte lånekort som markeres med "under arbeidstrening". Personen må videre bære en bekreftelse fra NAV eller tilsvarende på seg om at de er under arbeidstrening.

Hvis det elektroniske systemet HMSREG benyttes, og personen ikke er ordinært ansatt med eget HMS-kort, skal personen benytte lånekort som skal markeres med «under arbeidstrening». Personen må videre bære en bekreftelse fra NAV eller tilsvarende på seg om at de er under arbeidstrening.

Oppdragsgiver kan når som helst i kontraktsperioden be om ytterligere dokumentasjon som gjør det mulig å kontrollere at kravet er oppfylt. Dersom det bes om personopplysninger, skal slik dokumentasjon framlegges hvis den aktuelle person gir sitt samtykke til det. Dersom samtykke foreligger, skal leverandør utlevere etterspurt dokumentasjon med de frister som oppdragsgiver gir. Dokumentasjonen kontrolleres av oppdragsgiver eller ekstern kontrollør engasjert av oppdragsgiver.

37.6 Rett til å foreta annonserte og uannonserte kontroller

Oppdragsgiver har rett til å foreta annonserte og uannonserte kontroller hos leverandør og eventuelle underleverandører og på stedet hvor arbeidet utføres. Kontrolloppgaven kan overlates til ekstern kontrollør, engasjert av oppdragsgiver. En stedlig kontroll vil kunne inkludere innsyn i data om ansatte med hjemmel i forskrift om lønns- og arbeidsvilkår i offentlige kontrakter og eventuelt forskrift om bruk av lærlinger i offentlige kontrakter.

37.7 Taushetsplikt

Oppdragsgiver og eventuell ekstern kontrollør som mottar opplysninger i henhold til disse vilkårenes bestemmelser om dokumentasjon og kontroll, har taushetsplikt om de opplysningene i dokumentasjonen som omfattes av bestemmelsene i forvaltningsloven § 13.

37.8 Sanksjoner

37.8.1 Utilstrekkelig oppfyllelse av krav om arbeidsinkludering

Hvis leverandøren kun oppfyller kravet delvis, og kravet ikke bortfaller i henhold til punkt 8, vil dette medføre en avkortning i sluttoppgjøret på 1 promille av kontraktssummen. Utregningen blir som følger: totalt vederlag /1000.

37.8.2 Dagbot

Leverandør som ikke leverer dokumentasjon på at vilkår om arbeidsinkludering er oppfylt innen 1 måned etter kontrakten har startet eller innen frist avtalt med oppdragsgiver, plikter å betale dagbot inntil dokumentasjon er levert eller til maksimal dagbot er påløpt. Dagboten påløper automatisk, uten ytterligere varsel.

Tilsvarende gjelder der oppdragsgiver har gitt leverandøren en tidsfrist for å fremlegge dokumentasjon på at kravene blir overholdt i egen virksomhet og hos eventuelle underleverandører, men dokumentasjonen ikke blir levert innen fristen.

Hvis brudd på bestemmelsen om bruk av funksjonshemmede eller vanskeligstilte personer oppdages, skal leverandøren rette forholdet innen den frist oppdragsgiver fastsetter. Hvis forholdene ikke rettes innen fastsatt frist, vil dette bli ansett som mislighold av kontrakten, som vil medføre plikt til å betale dagbøter inntil forholdet er rettet eller maksimal dagbot er påløpt. Dagboten påløper automatisk, uten ytterligere varsel. Dagboten utgjør kr. 1000,- pr. hverdag kontraktsbruddet varer, begrenset til 50 - femti - hverdager.

37.8.3 Heving

Ved alvorlige brudd på bestemmelser om vilkåret om arbeidsinkludering eller når avtalt maksimal dagbot er påløpt, jf. pkt. 6.1 anses dette som vesentlig mislighold som gir oppdragsgiver rett til å heve kontrakten.

37.9 Bortfall av vilkår om arbeidsinkludering

Dersom leverandøren ikke klarer å få tak i funksjonshemmede eller vanskeligstilte personer til å utføre arbeidsoppgaver på kontrakten og kan dokumentere at det er gjennomført hensiktsmessige tiltak for å få inkludert slike personer, bortfaller vilkåret ved gjennomføring av oppdraget. Det skal bekreftes skriftlig fra oppdragsgiver at kravet anses bortfalt. Denne bestemmelsen kommer ikke til anvendelse der kravet om bruk av funksjonshemmede eller vanskeligstilte personer er forankret i et tildelingskriterium/ leverandørens tilbud i konkurransen.

38 Ansvarlig forretningspraksis

38.1 Grunnleggende vilkår

Leverandøren skal gjennom sin forretningspraksis respektere internasjonale standarder for menneskerettigheter, arbeidstakerrettigheter, miljø, dyrevern og antikorrupsjon i egen virksomhet og i leverandørkjeden. Leverandøren skal aktivt arbeide for at varer og tjenester som leveres etter denne kontrakten skal være fremstilt og distribuert under forhold som er forenlig med disse standardene.

Lovgivningen på produksjonsstedet skal respekteres. Der hvor nasjonale lover og reguleringer dekker samme tema som disse retningslinjene, skal den høyeste standarden gjelde.

Prinsippene er basert på FN- og ILO-konvensjoner og lokal lovgivning i det land der hele eller deler av varene/tjenestene produseres og angir minimums- og ikke maksimumsstandarder. Følgende lover og regler skal overholdes:

- [FNs allmenne menneskerettigheter](#)
- [ILOs åtte kjernekonvensjoner](#) om tvangsarbeid, barnarbeid, diskriminering, foreningsfrihet og organisasjonsrett (nr 29, 87, 98, 100, 105, 111, 138 og 182)
- FNs barnekonvensjon, artikkel 32
- FNs konvensjon mot korrupsjon
- Arbeidstakervern, arbeidsmiljølovgivning og sosiale ordninger
- Nasjonal og internasjonal miljølovgivning
- Nasjonal og internasjonal dyrevelferdslovgivning
- Nasjonal og internasjonal lovgivning mot menneskehandel

38.1.1 Grunnleggende krav om åpenhet

Leverandøren forplikter seg til å arbeide aktivt for åpenhet om forretningsadresser/virksomheter i leverandørkjeden for produktene, helt ned til råvarenivå.

Leverandøren forplikter seg til åpenhet om brudd på kontraktsvilkårene "ansvarlig forretningspraksis" i leverandørkjeden.

Leverandøren er innforstått med at informasjon om underleverandører og eventuelle brudd i leverandørkjeden som en klar hovedregel ikke anses som forretningssensitiv informasjon. Det betyr at slik informasjon ikke uten videre kan unntas fra offentlighet etter offentleglova § 13, jf. forvaltningsloven § 13 2) verken for leverandøren selv eller for underleverandøren(e).

Dersom leverandør eller underleverandør(er) hevder unntak fra vilkåret om åpenhet, skal det fremlegges en detaljert og konkret begrunnelse for unntaket. Det er oppdragsgiver som vurderer om det foreligger grunnlag for unntak etter offentleglovas bestemmelser.

39 Forankre ansvarlighet i retningslinjer og styringssystemer

39.1 Krav til grunnleggende nivå

Følgende krav gjelder for grunnleggende nivå:

1. Øverste ledelse hos leverandør har vedtatt en eller flere retningslinjer som forplikter selskapet til å respektere de grunnleggende vilkårene som gjengitt over.
2. Leverandør har offentliggjort sin(e) forpliktelse(r) til å respektere de grunnleggende vilkårene på egen nettside eller tilsvarende.
3. Leverandør har som et minimum videreformidlet sin(e) forpliktelse(r) til underleverandører som leverandør handler direkte fra, og til eventuelle agenter/importører som varene/tjenestene formidles gjennom. Dette gjelder for varer/tjenester som er omfattet av denne kontrakten.
4. Leverandør har utarbeidet organisasjonskart som viser intern ansvarsfordeling for å etterleve de grunnleggende vilkårene.

Leverandør skal, med mindre annet er avtalt, uoppfordret dokumentere at alle punktene er oppfylt innen tre måneder etter oppstart av kontrakten.

39.2 Krav til forventet nivå

Leverandør skal uoppfordret innen 1 år, med mindre annet er avtalt, dokumentere at det er utarbeidet interne rutiner eller prosedyrer som beskriver hvordan aktsomhetsvurderinger gjennomføres i selskapet. De interne rutinene for aktsomhetsvurderinger skal minst inneholde og beskrive trinnene i [OECDs veileder for aktsomhetsvurderinger](#) for ansvarlig næringsliv:

5. Forankre ansvarlighet i retningslinjer og styringssystemer (jf. punkter listet under "Krav til grunnleggende nivå" over).
6. Kartlegge og vurdere negativ påvirkning/skade ut fra egen virksomhet, leverandørkjede og forretningsforbindelser (dette trinnet handler om å identifisere virksomhetens mulige og faktiske negative påvirkning eller skade, inkludert i leverandørkjeden, for å kunne prioritere den mest alvorlige risikoen for mennesker, samfunn og miljø. Det omhandler også å vurdere hvordan egen innkjøpspraksis praktiseres og om den sikrer ansvarlig forretningsførsel)
7. Stanse, forbygge eller redusere negativ påvirkning/skade
8. Overvåke gjennomføring og resultater
9. Kommunisere hvordan påvirkningen er håndtert
10. Sørge for, eller samarbeide om, gjenoppretting og erstatning der det er påkrevd

40 Videre forpliktelser i kontraktsperioden

Leverandør plikter å arbeide for at risikoen for brudd på de grunnleggende vilkårene i pkt 1 reduseres i kontraktsperioden. Leverandørs ansvar omfatter å iverksette tiltak for å forebygge og håndtere eventuelle avvik fra vilkårene i pkt 1 og pkt 2 i hele leverandørkjeden. Mest alvorlig brudd eller risiko for brudd skal prioriteres først, i samsvar med [FNs veiledende prinsipper for næringsliv og menneskerettigheter](#).

Leverandør plikter å besvare egenrapportering på forespørsel og skal forbedre praksis gjennom konkrete gjøremål i kontraktsperioden (se vedlagte dokument «forbedringsstige»).

Oppdragsgiver skal på forespørsel få tilsendt relevant dokumentasjon, herunder revisjonsrapporter, forbedringsplaner, risikokartlegginger, aktsomhetsvurderinger og prioriteringer som omhandler leverandør eller underleverandører nedover i kjeden.

Oppdragsgiver eller den som oppdragsgiver utpeker skal få tilgang til og innsyn i leverandørs virksomhet i den utstrekning som kreves for å kontrollere at leverandøren lever opp til forpliktelsene i pkt 1 og 2. Om produksjonen skjer hos underleverandør(er), skal leverandøren sikre tilgang til produksjonsanlegg nedover i kjeden.

Som hovedregel vil informasjon om leverandørkjeder eller brudd på de grunnleggende vilkårene anses som offentlig informasjon.

41 Konsekvenser ved brudd

Dersom leverandøren ikke overholder sine forpliktelser etter dette kapittelets pkt 1 til 3, vil oppdragsgiver kunne iverksette en eller flere av følgende konsekvenser:

11. *Tids- og handlingsplan:* Dersom det foreligger mistanke om, eller er avdekket brudd, på pkt 1, kan oppdragsgiver kreve at leverandøren innen fire uker, eller annen tid som oppdragsgiver angir, utarbeider en tids- og handlingsplan som skal stå i forhold til avvikenens art og klart beskriver hvordan de løses innen angitt tid.
12. *Dagbot:* Dersom leverandøren ikke legger frem tids- og handlingsplan som beskrevet i punkt ovenfor om "Tids- og handlingsplan" innen angitt tid, eller ikke følger den fremlagte tids- og handlingsplanen, eller ikke bytter ut underleverandør når dette er påkrevd, har oppdragsgiver rett til å kreve at leverandøren betaler en bot på 1000 kr per påbegynte hverdag som avtalebruddet varer, begrenset til tjue hverdager. Oppdragsgiver har i tillegg rett til å kreve tilsvarende bot dersom leverandøren ikke oppfyller sine forpliktelser etter dette kapittelets pkt 2 og 3.
13. *Bestillingsstopp:* Ved iverksettelse av første punkt ovenfor, kan oppdragsgiver sette avtalen i bero og unnlate å bestille fra leverandør inntil oppdragsgiver har godkjent at leverandøren har rettet kontraktsbruddet eller det er klart for partene at brudd på kontrakten er avsluttet. Under kanselleringsperioden har oppdragsgiver rett til å anskaffe varen/tjenesten fra en annen leverandør. Oppdragsgiver kan også kreve å få byttet ut aktuell vare med en annen vare hos leverandør som medfører mindre risiko, inntil leverandøren har rettet kontraktsbruddet eller det er klart for partene at brudd på kontrakten er avsluttet.
14. *Bytte ut underleverandør:* Dersom underleverandør ikke vil dele informasjon om leverandørkjeden eller ikke viser vilje til å overholde de grunnleggende vilkårene, kan oppdragsgiver kreve at underleverandør byttes ut.
15. *Hevingsrett:* Dersom Leverandøren gjentatte ganger ikke overholder oppdragsgivers frister eller iverksetter nødvendige forbedringstiltak, har oppdragsgiver rett til å heve kontrakten.
16. *Særlig hevingsgrunn:* Oppdragsgiver kan med umiddelbar virkning helt eller delvis heve kontrakten om det framkommer at det i produksjonen av varene eller utførelsen av tjenestene er begått alvorlige overtredelser av de grunnleggende vilkårene i direkte tilknytning til avtalens gjenstand/leveranse. Hevingsretten begrenses til de tilfeller hvor leverandøren visste eller burde vite om de alvorlige overtredelsene.
17. Brudd på bestemmelsene ovenfor vil bli nedtegnet og kan få betydning i senere konkurranser i overensstemmelse med regelverket for offentlige anskaffelser.

42 Vedlegg: Trinnvis forbedringsstige

En forbedringsstige er et verktøy som benyttes av oppdragsgiver i kontraktsoppfølgingen av kravet om ansvarlig forretningspraksis i leverandørkjedene. Hensikten med forbedringsstigen er å konkretisere hva som menes med å «*kontinuerlig forbedre praksis*» og sikre at leverandør forplikter seg til konkrete gjøremål i kontraktsperioden. Tiltakene og tidsfristene skal godkjennes av oppdragsgiver.

De viktigste tiltakene er satt først på trinn 1 og 2, deretter følger de øvrige tiltak som er viktigst i trinn 3 og 4, og så videre. Det er anledning til å gjennomføre tiltak lenger oppe på stigen parallelt med det som er lengre nede, men det er ikke anledning til å kun gjennomføre tiltak på for eksempel trinn 7, men ikke trinn 1 og 2.

Tiltak i forbedringsstigen kan eksempelvis være at leverandør på basis av egne risikovurderinger gjennomfører kontrolltiltak og rapporterer på konkret oppfølging av underleverandører, i hele leverandørkjeden. Tiltak kan også være å kartlegge egne leverandørkjeder og framlegge en oversikt over produksjonsenheter og opprinnelsesland (leverandørkjedekart).

De tiltak som gjennomføres for å oppfylle forpliktelsene i denne forbedringsstigen skal dokumenteres innen avtalte frister.

Trinnene nedenfor er beskrevet uten detaljbeskrivelse og avtalte frister. Dette vil bli oppdatert i oppfølgingen av kontrakten.

42.1.1 Trinn 1: Forankre ansvarlighet i retningslinjer og styringssystemer (innen 3 mnd etter oppstart av kontrakt, med mindre annet er avtalt))

Liste over fastsatte tiltak	
a)	Øverste ledelse hos leverandør har vedtatt en eller flere retningslinjer som forplikter selskapet til å respektere de grunnleggende vilkårene som gjengitt i kontraktens punkt 1, "Grunnleggende vilkår"
b)	Leverandør har offentliggjort sin(e) forpliktelse(r) til å respektere de grunnleggende vilkårene på egen nettside eller tilsvarende.
c)	Leverandør har som et minimum videreformidlet sin(e) forpliktelse(r) til underleverandører som leverandør handler direkte fra, og til eventuelle agenter/importører som varene/tjenestene formidles gjennom. Dette gjelder for varer/tjenester som er omfattet av denne kontrakten.
d)	Leverandør har utarbeidet organisasjonskart som viser intern ansvarsfordeling for å etterleve de grunnleggende vilkårene.

42.1.2 Trinn 2: Rutiner for gjennomføring av aktsomhetsvurderinger (innen 1 år etter oppstart av kontrakt, med mindre annet er avtalt)

Liste over fastsatte tiltak	
Leverandør har interne rutiner eller prosedyrer som beskriver hvordan aktsomhetsvurderinger gjennomføres i selskapet. De interne rutinene for aktsomhetsvurderinger skal minst inneholde og beskrive trinnene i OECDs veileder for aktsomhetsvurderinger for ansvarlig næringsliv: 18. Forankre ansvarlighet i retningslinjer og styringssystemer (jf. trinn 1 punkt a-d). 19. Kartlegge og vurdere negativ påvirkning/skade ut fra egen virksomhet, leverandørkjede og forretningsforbindelser (dette trinnet handler om å identifisere virksomhetens mulige og faktiske negative påvirkning eller skade, inkludert i leverandørkjeden, for å kunne prioritere den mest alvorlige risikoen for mennesker, samfunn og miljø. Det omhandler også å vurdere hvordan egen innkjøpspraksis praktiseres og om den sikrer ansvarlig forretningsførsel) 20. Stanse, forbygge eller redusere negativ påvirkning/skade 21. Overvåke gjennomføring og resultater 22. Kommunisere hvordan påvirkningen er håndtert 23. Sørge for, eller samarbeide om, gjenoppretting og erstatning der det er påkrevd	

42.1.3 Trinn 3: Risikovurdering (bør være igangsatt innen 1- 1,5 år etter oppstart av kontrakt)

Mulige tiltak
Leverandør definerer og kartlegger virksomhetens nåværende mulige og faktiske negative påvirkning og skade, inkludert i leverandørkjeden, ut fra det som pt. er kjent. Risikovurdering framlegges, hvor det framgår hva som er <i>mest alvorlig risiko</i> .
Leverandør utarbeider en analyse av hvordan egen innkjøpspraksis praktiseres og definerer forbedringsområder for ansvarlig forretningsførsel

42.1.4 Trinn 4: Kartlegging av nye leverandørkjeder (kan ikke allerede være kartlagt av leverandør) (bør være igangsatt innen 1- 1,5 år etter oppstart av kontrakt)

Mest alvorlig risiko prioriteres (jf. trinn 3).

Mulige tiltak
Leverandør utarbeider leverandørkjedekart for definerte produkter i2 ledd eller ned til råvarenivå
Leverandørkjedene risikovurderes på land/fabrikknivå
Egenrapportering innhentes fra angitte underleverandører.
Undersøke hvorvidt oppdragsgivers grunnleggende vilkår kontraktsfestes nedover i leverandørkjeden
Eventuelle revisjonsrapporter, tredjepartssertifiseringer eller lignende innhentes og gjennomgås.
Annet

42.1.5 Trinn 5: Kommunikasjon og intern forbedring (bør være igangsatt innen 1,5 år etter oppstart av kontrakt)

Mulige tiltak
Opplæring/kursing av egne ansatte om ansvarlig forretningspraksis og bedriftens policy og arbeid på området.
Kursing av underleverandører og deres ansatte om ansvarlig forretningspraksis og bedriftens policy og arbeid på området.
Leverandørkjedekart, revisjonsrapporter, egenrapporteringer eller lignende er gjort offentlig tilgjengelig på egen nettside.
Etablert et klage/varslingsystem som gjøres kjent for egne og underleverandørers ansatte.
Etablert kontakt med relevante lokale fagorganisasjoner eller frivillige organisasjoner i angitte risikoområder.
Samlet bransjen om å utvikle en felles Code of Conduct e.l., samarbeidet om leverandøroppfølging, eller samarbeidet om å gjennomføre revisjoner og opplæring.
Etablert sosial dialog i risikoområder, eller bidratt til å få i stand to/trepartssamarbeid etter nordisk modell.
Optimalisert eller redusert leverandørkjeden slik at denne ikke er større/mer omfattende enn ønskelig.

42.1.6 Trinn 6: Gjennomføre kontroll (bør være igangsatt innen 2-4 år etter oppstart av kontrakt)

Hvem, hva, hvor?
Når skal det gjennomføres?
Hvor skal det gjennomføres?
Hvorfor er det riktig å prioritere dette?
Hvem er ansvarlig for utførelsen?
Hva skal sjekkes?
Hvilken metode skal benyttes?
Hvilke forholdsregler skal tas for å sikre pålitelige data?
Hvilke forholdsregler skal tas for å sikre arbeidernes konfidensialitet og anonymitet ovenfor ledelsen?

42.1.7 Trinn 7: Stanse, forebygge og redusere negativ påvirkning/skade

Hvem, hva, hvor?
Hvilke negative forhold er funnet?
Hvordan skal det stanses, forebygges, reduseres?
Hvordan skal dere sørge for eller samarbeide om gjenoppretting og erstatning?
Hvem er ansvarlig i selskapet for oppfølgingen?
Hva er konsekvensene ved manglende retting for evt underleverandør?
Hvordan overvåkes gjennomføring og resultater?
Hvilke forholdsregler skal tas for å sikre valid informasjon om faktisk gjenoppretting?
Hvordan skal selskapet kommunisere hvordan påvirkningen er håndtert?